
Evaluatie PersVeilig

*naar een toekomstbestendige organisatie
en financiering van PersVeilig*

23822
eindrapport

28 mei 2024

Auteurs:

Cebeon

S.J. Bos MSc
drs. L.A. van Dantzig
F.R. Korn MSc
dr. J.C. van Rij

Regioplan

drs. F. Kriek

Erasmus Universiteit Rotterdam mr. dr. N.L. Holvast

© 2024; Cebeon Centrum Beleidsadviseerend Onderzoek. Auteursrechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Cebeon.

I Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond en beleidscontext.....	5
1.2	Doelstelling van het onderzoek en onderzoeksvragen	5
1.3	Onderzoeksmethode: lerende evaluatie.....	6
2	Wat is PersVeilig?	9
2.1	Ontstaan PersVeilig	9
2.2	Onderdelen PersVeilig	10
2.3	Doelgroep journalisten en definitie agressie en geweld.....	10
2.4	Reconstructie beleidslogica van PersVeilig	11
2.5	Output: subdoelen van PersVeilig.....	13
2.6	Activiteiten om doelen te bereiken	13
2.7	Protocol PersVeilig	14
2.8	Input: organisatie en middelen	15
2.8.1	Organisatie.....	15
2.8.2	Middelen	16
3	Resultaten PersVeilig	17
3.1	Feitelijk gebruik van PersVeilig	17
3.2	Beleefde ervaring met dienstverlening.....	21
3.3	Ervaring met protocol	23
4	Evaluatie doelbereik PersVeilig	26
4.1	Doelbereik en impact	26
4.1.1	Doelbereik.....	26
4.1.2	Impact	27
4.2	Organisatie en financiën	28
4.3	Knelpunten en verbetermogelijkheden	29
5	Toekomst.....	31
5.1	Randvoorwaarden voor toekomstbestendige organisatie	31
5.2	Toekomstige organisatie van PersVeilig	31
	Bijlagen	35
A	Beleidslogica: activiteiten en beoogde werking.....	36
A.1.1	Activiteiten	36
A.1.2	A. Inhoud en beleid.....	36
A.1.3	B. Communicatie	39
A.1.4	C. Meldpunt	40
A.1.5	D. Kennis(-overdracht) en vaardigheden	41
A.1.6	Projectbrede activiteiten.....	42
B	Protocol PersVeilig.....	44
C	Organisatiemodel PersVeilig	47

D Tabellen bij hoofdstuk 3	49
D.1.1 Meldingen Meldpunt PersVeilig.....	49
D.1.2 Cursussen en trainingen	51
D.1.3 Balie Persvrijheid.....	52
D.1.4 Flexibel Beschermingspakket Freelancers	53
E Itemlijst interviews journalisten	54

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en beleidscontext

PersVeilig is in 2019 opgericht als project. Het is een samenwerkingsverband van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), het Genootschap van Hoofdredacteuren (GvH), het Openbaar Ministerie en de politie. PersVeilig heeft als doel een structurele aanpak van agressie en geweld tegen journalisten door zowel preventieve als repressieve maatregelen. Journalisten behoren hun werk in vrijheid en veiligheid te kunnen verrichten. De toegenomen maatschappelijke en politieke zorgen over dit probleem vormen aanleiding voor betrokkenen om samen op te trekken in het bestrijden van agressie en geweld tegen de beroepsgroep. Onderzoek van I&O research (2021) laat zien dat 82% van de journalisten in de survey aangaf hier weleens mee te maken te hebben gehad. Ook binnen de VN en EU is geweld tegen journalisten een aandachtspunt.¹

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), directie Media en Creatieve Industrie wenst - mede namens Ministerie van Justitie en Veiligheid – het project PersVeilig en het daaraan gerelateerde Flexibel Beschermingspakket Freelancers (FBF) en de Balie Persvrijheid (Balie) te evalueren.

De staatsecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Media en de minister van Justitie en Veiligheid hebben ook in een Kamerbrief van 29 juni 2022 over persvrijheid en persveiligheid aangegeven in 2023 een evaluatie te gaan uitvoeren naar PersVeilig (Kamerstukken II 2022/23, 31777 nr.32).

PersVeilig is nu een tijdelijk project maar zal een structurele organisatie moeten worden. Dit is de wens van de betrokken partijen en is ook door de Tweede Kamer verzocht aan de regering in de aangenomen motie Sjoerdsma e.a. (Kamerstukken II 2022/23, 32827 nr.254). In een reactie hierop - hebben de bewindspersonen van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aangegeven dat zij inzetten op een structurele organisatie en dit mee te nemen in de aangekondigde evaluatie.²

De Balie maakt strikt genomen geen onderdeel uit van de toezegging op de motie Sjoerdsma e.a. Vanwege de raakvlakken tussen de Balie Persvrijheid, PersVeilig en Flexibel Beschermingspakket Freelancers wordt de evaluatie van de Balie meegenomen in de onderzoeksopdracht. De vraag of de Balie structureel gefinancierd zou moeten worden en zo ja, door en voor wie, wordt idealiter beantwoord op basis van deze evaluatie.

1.2 Doelstelling van het onderzoek en onderzoeksvragen

In de evaluatie staan de volgende hoofdvragen centraal:

1. Op welke manier worden de doelstellingen van PersVeilig, het Flexibel Beschermingspakket Freelancers en de Balie Persvrijheid³ concreet uitgewerkt⁴ en in hoeverre worden deze (effectief) behaald?

¹ Zie www.unesco.org/en/safety-journalists en <https://ecer.minbuza.nl/-/europese-commissie-presenteert-aanbeveling-om-de-veiligheid-van-journalisten-en-andere-mediaprofessionals-te-verbeteren?redirect=%2F>.

² Voortgangsbrief persvrijheid en persveiligheid van 23 mei 2023, Kamerstukken II 2022/23, 31777, nr. 54.

³ Indien in het vervolg wordt gesproken over de evaluatie van het project 'PersVeilig' vallen deze onderdelen daar ook onder.

⁴ Voor PersVeilig via het meldpunt, de adviesfunctie richting werkgevers en journalisten, het protocol, de trainingen en de beleidsadviesfunctie.

2. Wat is de huidige organisatiestructuur van PersVeilig, het Flexibel Beschermingspakket Freelancers en de Balie Persvrijheid en wat is er nodig om de organisatiestructuur toekomstbestendig te maken?

In de doelstelling van de huidige evaluatie van PersVeilig komen ‘verantwoorden’ en ‘leren’ samen. Het gaat in dit onderzoek zowel om het in beeld brengen van de bijdrage van *beleidsinterventies aan de beoogde doelen van PersVeilig* als om het *beleidsleren en de samenwerking* tussen betrokkenen.⁵ Deze evaluatie sluit dan ook aan bij de methodiek van de ‘Lerende Evaluatie’.

Bij alle vragen geldt dat de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers hierin worden meegenomen.⁶

Onderzoeksvragen:

1. Wat is de onderliggende **beleidslogica** van PersVeilig, de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers?
2. Wat zijn (meetbare) **resultaten** (in termen van activiteiten, afspraken en output)?
3. Hoe verlopen de **processen** omtrent de **uitvoering** PersVeilig, de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers en wat kunnen betrokken partijen hiervan leren?
4. Op welke wijze is de **organisatiestructuur** van PersVeilig, de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers momenteel vorm gegeven en wat is er nodig om de organisatiestructuur van PersVeilig (financieel) toekomstbestendig te maken?
5. In hoeverre worden de doelstellingen van PersVeilig, de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers behaald (**effectiviteit/impact**) en werken de veronderstelde mechanismen?
6. Welke **aanbevelingen** kunnen op basis van het onderzoek worden gedaan om de werking en gevolgen van de PersVeilig (in brede zin) te verbeteren (d.w.z. hoe positieve gevolgen kunnen worden vergroot en negatieve gevolgen kunnen worden verkleind of weggenomen)?

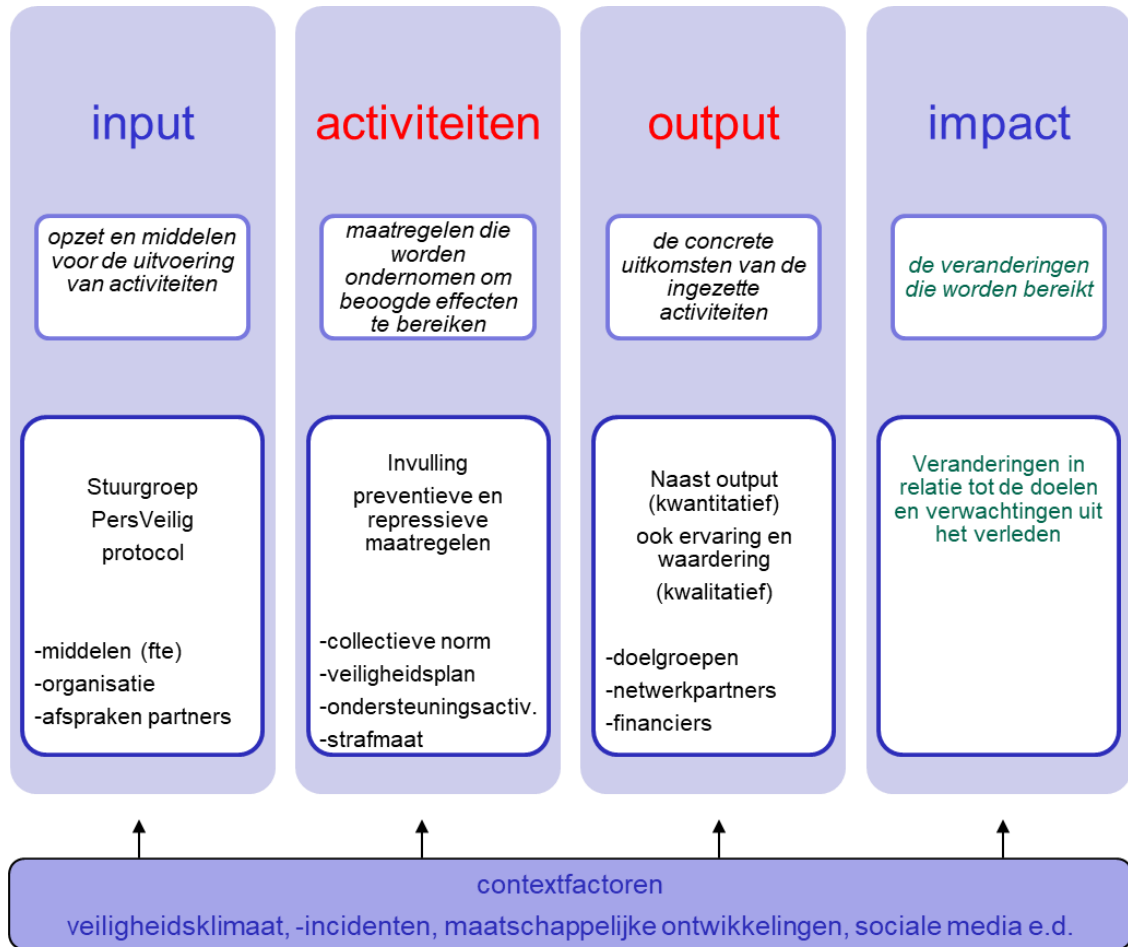
1.3 Onderzoeksmethode: lerende evaluatie

Bij de uitwerking van de onderzoeksvragen is de methodiek van verantwoord en (samen) leren ook als uitgangspunt gekozen. Het analysemodel voor een dergelijke evaluatie bestaat uit de vijf bekende onderdelen: input, activiteiten, output, impact en contextfactoren (zie figuur 1.1). Binnen de context van PersVeilig zullen we inzichtelijk maken ‘hoe’ en ‘waarom’ bepaalde opbrengsten wel of niet worden bereikt (hoofdvraag 1). Vervolgens kijken we ook naar de organisatie en een toekomstbestendige financiering (hoofdvraag 2).

⁵ Zie ook: Van der Meer, F.B. & J. Edelenbos (2006), *Evaluation in Multi-Actor Policy Processes, Accountability, Learning and Cooperation*, in: *Evaluation*, Vol. 12, No. 2, 2006, pp. 201-218.

⁶ Indien in het vervolg wordt gesproken over de evaluatie van het project ‘PersVeilig’ vallen deze onderdelen daar ook onder.

Figuur 1.1 Analysemodel van een lerende evaluatie voor PersVeilig

Lerend evalueren betekent dat onderzoekers de evaluatie uitvoeren vanuit een onafhankelijke positie maar wel samen met betrokkenen bij het beleid. De dataverzameling, de analyse en de interpretatie worden deels gezamenlijk uitgevoerd. Zodat de beleidsbetrokkenen de opgedane inzichten zelf direct kunnen gebruiken om hun beleid tussentijds aan te passen.⁷

gebruikte methodieken om de onderzoeksvragen te beantwoorden

De vraagstelling in het onderzoek heeft zowel kwalitatieve als getalsmatige onderdelen.

Voor de reconstructie van de beleidslogica (onderzoeksvraag 1) is vooral gebruik gemaakt van beleidsdocumenten, zoals Kamerstukken, en bestaande onderzoeksrapporten. In aanvulling hierop zijn interviews gehouden met betrokkenen bij de oprichting en huidige uitvoering van PersVeilig om een beter beeld te krijgen van de redenen voor het oprichten van PersVeilig, de wijze waarop PersVeilig functioneert en de dilemma's en knelpunten die verschillende betrokkenen ervaren. Deze interviews werden veelal gehouden bij de betrokkenen via Teams en duurden circa 60 minuten.

De getalsmatige onderdelen van de onderzoeksvragen (onderzoeksvraag 2 en 4 (eerste deel) richten zich op (aantallen) activiteiten, meldingen, aangiften maar ook financiële cijfers over de afgelopen jaren. Hiertoe is een informatie verkregen van de organisatie van PersVeilig. Het betrof:

⁷ Zie ook: Van der Knaap, Pattyn & Hanemaayer (2023). *Beleidsvaluatie in theorie en praktijk: het ontwerpen en uitvoeren van evaluatie- en rekenkameronderzoek*. Boombestuurkunde, Den Haag

- bestaande documenten: beleidsstukken, producten en besluitvorming voorafgaand en tijdens de projecten PersVeilig 1 en 2; verantwoordingsstukken (begroting, rekening, realisatie in termen van producten) met betrekking tot de besteding van subsidies;
- specifiek voor het onderzoek opgestelde documenten: met betrekking tot de organisatie van PersVeilig, overzichten van aanbod en gebruik van de PersVeilig-diensten te weten trainingen, Flexibel Beschermingspakket Freelancers en de Balie Persvrijheid;
- specifiek voor dit onderzoek uit het Meldpunt gegenereerde gegevens over de recentste periode (2022/2023): meldingen van agressie en geweld, inclusief de geregistreerde kenmerken van het incident, de opvolging daarvan en de arbeidsrelatie van de journalist in kwestie).

Daarnaast zijn gegevens uit andere bronnen beschikbaar gekomen voor het onderzoek:

- van de Erasmus Universiteit: uit het Meldpunt gegenereerde gegevens voor eerder onderzoek over een eerdere periode (2021/2022): meldingen, inclusief de geregistreerde kenmerken van het incident, de opvolging daarvan en de arbeidsrelatie van de journalist in kwestie).
- van de Politie: overzicht van het aantal incidenten met aangifte (2020 tot en met 2022)
- van het Openbaar Ministerie: overzicht van door het openbaar ministerie geregistreerde zaken waarin journalisten het slachtoffer zijn geworden van een strafbaar feit (tot en met 2022)

Naast de documentstudie zijn met diverse stakeholders interviews gehouden. In deze interviews ging het vooral om het in kaart brengen van *de wereld achter de cijfers*: ervaring met de processen, de relaties tussen middelen, maatregelen/instrumenten en doelen, de ervaren knelpunten en pluspunten, oplossingsrichtingen voor versterking van gewenste effecten en zo mogelijk ombuigen van ongewenste effecten (onderzoeksvragen 3, 4 (tweede gedeelte) en onderzoeksvraag 5).

Daarnaast zijn journalisten – als doelgroep van PersVeilig – geïnterviewd over hun bekendheid en ervaringen met verschillende onderdelen van PersVeilig. Dit betrof alleen journalisten die een melding hadden gedaan bij het Meldpunt en, in sommige gevallen, ook ervaringen hadden met bijvoorbeeld het volgen van trainingen of het gebruikmaken van de Balie. Getracht is een gevarieerde groep journalisten te spreken.. De semigestructureerde interviews werden telefonisch of via videobellen gehouden en duurden minimaal 25 tot maximaal 45 minuten. Waarvan de meeste interviews ruim een half uur in beslag namen. De topiclijst voor deze interviews is toegevoegd aan dit rapport in bijlage E. Door de interviewer zijn de antwoorden tijdens het interview of achteraf ‘gescoord’ met een vooraf vastgesteld codeboek. Op deze manier is vergelijkbare informatie uit de interviews gestructureerd.

Met de volgende partijen is gesproken:

- Oprichters van PersVeilig (2);
- Ministeries van JenV (NCTV) en OCW (2 vertegenwoordigers van elk ministerie);
- Huidige leden/vervanger van de stuurgroep PersVeilig (5 personen), vertegenwoordigers van:
 - Genootschap van Hoofdredacteuren;
 - Nederlandse Vereniging van Journalisten;
 - Openbaar Ministerie;
 - Politie;
- Projectleider en ondersteunend medewerker vanuit de NVJ (2);
- Werkgeversorganisaties (3 personen bij 2 organisaties);
- Journalisten (gebruikers Meldpunt, trainingen, Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket; 15).

Het eindrapport is voor een feitencheck voorgelegd aan de stuurgroep, projectorganisatie en opdrachtgevende ministeries. De ontvangen opmerkingen zijn verwerkt in dit rapport.

2 Wat is PersVeilig?

2.1 Ontstaan PersVeilig

Door de onderzoekers Brenninkmeijer en Odekerken⁸ is naar aanleiding van agressie en geweld tegen journalisten aanbevolen om deze beroepsgroep onder het Veilige Publieke taak beleid te laten vallen⁹. ‘Journalisten moeten net zo beschermd worden als politiemensen’.

Dit advies is destijds niet overgenomen om reden dat journalisten, excepties daargelaten, geen publieke werkgever hebben. Desalniettemin wordt agressie en geweld tegen deze beroepsgroep uiterst serieus genomen. Dit wordt onder meer tot uitdrukking gebracht door de formering van een tijdelijke ‘stuurgroep’ in 2018 waarin de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), het Genootschap van Hoofdredacteuren (GvH), het Openbaar Ministerie (OM) en de politie zitting nemen.

Deze stuurgroep heeft tot doel om de verwachtingen over de dienstverlening van de politie en de eventuele vervolging door het OM helder te duiden. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden om tot een collectieve normstelling voor de beroepsgroep te komen.¹⁰

De in de stuurgroep ‘Agressie en Geweld tegen Journalisten’ vertegenwoordigde partijen (het Openbaar Ministerie, de politie, het Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten) hebben op 19 juli 2018 een convenant¹¹ gesloten omtrent het versterken van de positie van journalisten tegen agressie en geweld. De afspraken hierin zijn door de toenmalige minister van JenV bekrachtigd.¹²

De afspraken in het convenant betreffen:

- het vergroten van bewustzijn over agressie en geweld tegen journalisten en mediabedrijven;
- het vaststellen van een collectieve norm waarmee wordt vastgelegd welk gedrag niet wordt geaccepteerd en hoe ertegen wordt opgetreden;
- het vergroten van kennis over agressie en geweld bij journalisten, onder andere door digitale hulpmiddelen en trainingen.

Om te komen tot uitwerking en implementatie van deze afspraken is het project PersVeilig¹³ gestart op 1 februari 2019. De stuurgroep fungeert als opdrachtgever. Het project wordt uitgevoerd door de NVJ en het Genootschap van Hoofdredacteuren. Financiële middelen komen gedeeltelijk van de overheid (subsidies van JenV en OCW) en gedeeltelijk uit de sector.

Er zijn drie opeenvolgende fasen van PersVeilig:

- Voorbereiding (opstart- en initiatieffasen): juli 2018 t/m januari 2019
- PersVeilig (fase 1): 1 februari 2019 t/m 31 december 2019 (met afrondingsfase van borging resultaten, evaluatie, nazorg in januari t/m maart 2020)

⁸ M.W.A. Odekerken, MSc en MA en prof. Dr. A.F.M. Brenninkmeijer, Een dreigend klimaat. 16 juni 2017. Verslag van het onderzoek het onderzoek ‘Bedreigingen van Nederlandse journalisten’, in opdracht van de NVJ.

⁹ Brenninkmeijer, A. en Odekerken, M. (2017). *Een dreigend klimaat* in opdracht van de NVJ.

¹⁰ Politie, Staf Kopsleiding, Directie Operatie, Ruud Verkuiljen: Agressie en geweld tegen journalisten. D.d. 6-2-2018.

¹¹ Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 19 juli 2018.

¹² In Projectplan PersVeilig2 (d.d. eind 2019) staat in de historie: “De minister van Justitie en Veiligheid, Ferdinand Grapperhaus, heeft steun betuigd aan dit convenant.”

¹³ Werktitel tot start project was: Versterken Positie Journalisten tegen Geweld en Agressie. Zie: Voortgangsrapportage d.d. 14 februari 2019.

- PersVeilig (fase 2): 2020 t/m 2022, een vervolgtraject met een vervolg-projectplan, dat ook in 2023 is voortgezet.

De eerste fase betrof het realiseren van producten en diensten, en de start van de communicatie over doel, noodzaak, het meldpunt, en het implementeren van het Veiligheidsplan. In fase 2 wordt verder uitwerking gegeven aan de producten en diensten. Deze worden ook gekoppeld aan concrete resultaten. Waar nodig worden resultaten gedurende fase 2 nader gedefinieerd.

2.2 Onderdelen PersVeilig

In PersVeilig zijn verschillende preventieve en repressieve maatregelen onder gebracht:

- PersVeilig beheert het Meldpunt PersVeilig. Hier kunnen journalisten of hun werkgever/opdrachtgever melding doen van agressie en bedreiging. Vanuit het Meldpunt biedt PersVeilig ondersteuning en geeft advies aan journalisten en hun werkgevers/opdrachtgevers over onder andere het doen van aangifte. De mediasector heeft een collectieve norm afgesproken waaruit duidelijk wordt in welke gevallen altijd melding wordt gedaan bij PersVeilig en in welke gevallen altijd aangifte wordt gedaan. De politie en het Openbaar Ministerie ondersteunen deze norm.
- PersVeilig verzorgt weerbaarheidstrainingen voor journalisten, hun werkgevers/opdrachtgevers en studenten van journalistenopleidingen.
- PersVeilig geeft nationaal en internationaal ondersteuning en advies over het ontwikkelen van veiligheidsbeleid.
- PersVeilig voert het Flexibel Beschermingspakket Freelancers uit, waarmee financiële steun beschikbaar is voor freelance journalisten (journalisten zonder vaste werkgever) t.b.v. beschermingsmaatregelen (zoals een noodknop, bodycam of een woningscan).
- De Balie Persvrijheid. De Balie biedt gratis juridische ondersteuning aan freelance journalisten die in eigen beheer publiceren, kleine uitgeverijen en lokale omroepen, die te maken kunnen krijgen met de dreiging van juridische procedures. Daarnaast biedt Balie Persvrijheid rechtshulp en advies bij juridische bedreigingen vóór en na je publicatie.

In het kader van PersVeilig is het Protocol PersVeilig ontwikkeld. Het Protocol bestaat uit afspraken van de politie en het Openbaar Ministerie over opsporing en vervolging (sneller en harder straffen) en van werkgevers en journalisten met betrekking tot preventieve maatregelen, het doen van meldingen en aangiftes en begeleiding van journalisten na een incident.

2.3 Doelgroep journalisten en definitie agressie en geweld

De concepten ‘journalist’ en ‘agressie en geweld’ zijn moeilijk te definiëren begrippen. Om adequate bescherming te bieden en mee te nemen dat incidenten verschillend kunnen worden ervaren, worden in dit onderzoek brede definities aangehouden. Voor de definitie van journalist sluiten we aan bij de definitie die in de Nederlandse wet wordt gebruikt: ‘journalist of publicist in het kader van nieuwsgaring’.¹⁴ Uit de parlementaire geschiedenis kan worden opgemaakt wat hieronder moet worden verstaan, namelijk, diegenen die, al dan niet beroepsmatig, regelmatig in het kader van nieuwsgaring informatie verzamelen of verspreiden (zie nader Holvast, e.a., 2023).

¹⁴ Dit begrip komt voor in artikel 218a WvSv en art. 285 WvSr.

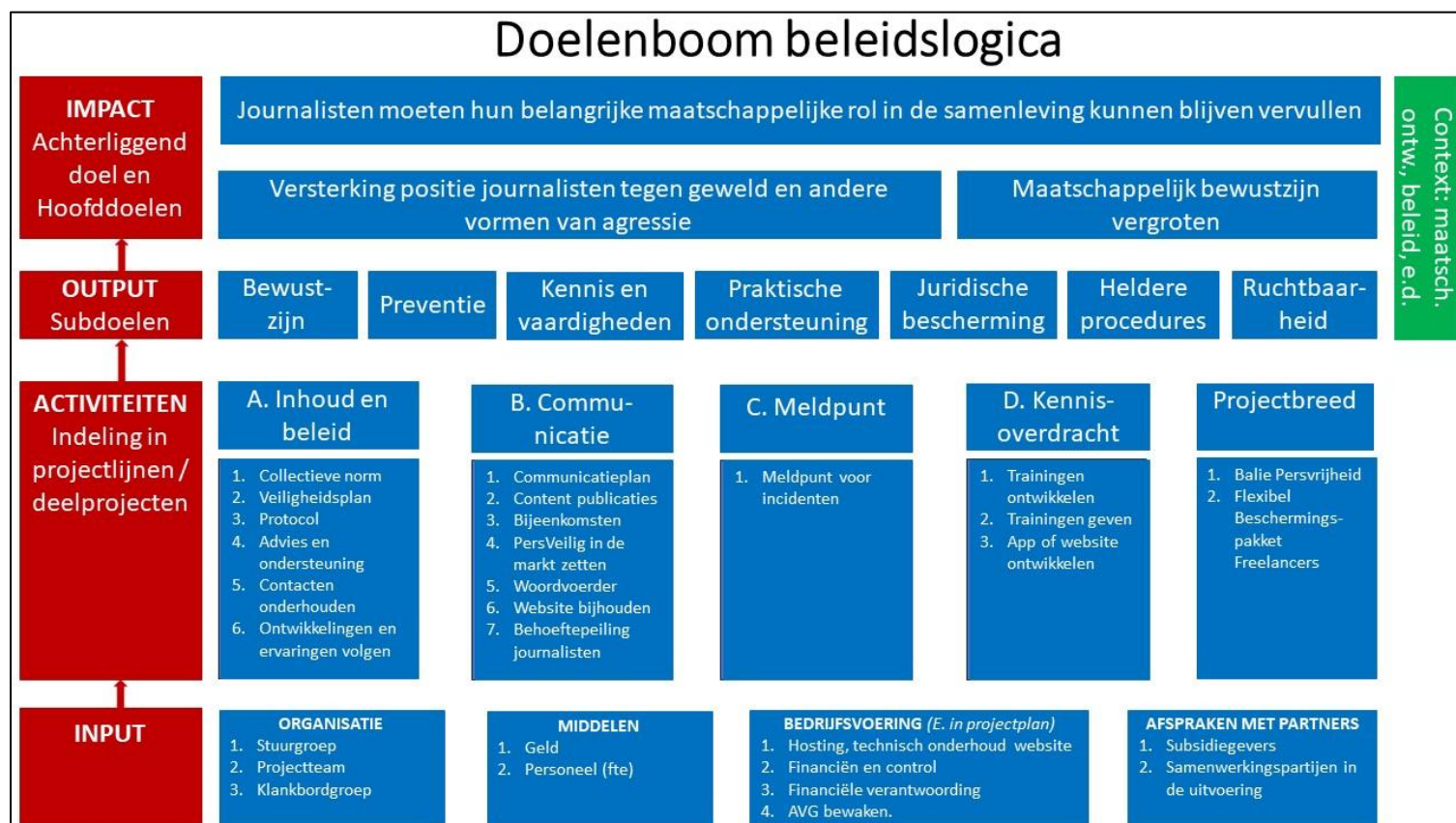
Voor de definitie van agressie en geweld sluiten we aan bij de uitwerking die PersVeilig eraan geeft in de ‘collectieve norm’. Daarbij merken we op dat het wetboek van Strafrecht duidelijk is over wat strafbaar is en wat niet, maar dat dit voor online dreigingen soms ingewikkeld ligt. Vaak is er sprake van ‘wensdenken’ (“jij moet gedood worden” of “ik wil je verkrachten”). Dit soort berichten is, hoe verwerpelijk ook, volgens de wet niet strafbaar. Ook dit soort bedreigingen (zeker als sprake is van ‘stelselmatigheid’) vallen onder de definitie binnen dit onderzoek (zie ook website PersVeilig).

Wat betreft de doelgroep journalisten is verder van belang dat dit een gevarieerde groep is die in zeer verschillende mate en in uiteenlopende vormen met geweld en agressie te maken krijgt. In het onderzoek van Holvast e.a. (2023) worden vier contexten onderscheiden waarin journalisten in het bijzonder te maken krijgen met geweld en agressie (112-beeldjournalistiek, verslaglegging van evenementen en demonstraties, online- en misdaadverslaggeving). Bij de selectie van respondenten voor interviews is gekeken naar deze verschillende typen journalisten die werken binnen verschillende contexten.

2.4 Reconstructie beleidslogica van PersVeilig

De eerste onderzoeksvraag heeft betrekking op de reconstructie van de gehanteerde beleidslogica van PersVeilig, de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers. Op basis van documentstudie en interviews is de volgende doelenboom opgesteld.

Figuur 2.1 Doelenboom beleidslogica PersVeilig

Het in projectdocumenten geformuleerde doel van PersVeilig is: versterken van de positie van journalisten¹⁵ tegen geweld en andere vormen van agressie (waaronder bedreiging), zodat zij hun belangrijke maatschappelijke rol in de samenleving kunnen blijven vervullen.¹⁶

Hieruit kan worden afgeleid dat het *hoofddoel* is:

de versterking van de positie van journalisten tegen geweld en andere vormen van agressie.

Uit de toegevoegde bijzin “zodat ... ” kan worden afgeleid, dat er een achterliggend doel is dat – mede – door de beoogde versterkte positie moet worden bereikt. Dat *achterliggend doel* is:

dat journalisten hun belangrijke maatschappelijke rol in de samenleving kunnen blijven vervullen.

Wat de ‘belangrijke maatschappelijke rol van journalisten’ inhoudt, is impliciet gelaten in de bestudeerde projectdocumenten. Uit andere bronnen is af te leiden “een betrouwbare en pluriforme journalistiek van het grootste belang is voor een democratische samenleving, die niet goed kan functioneren zonder geïnformeerde burgers en een vrije uitwisseling van ideeën. In die open samenleving komt de journalist het recht op vrije nieuwsgaring toe, én de verantwoordelijkheid het nieuws waarheidsgetrouw, onafhankelijk, fair en met open vizier te brengen.”¹⁷

Het achterliggend doel van het project is dus dat de positie van journalisten zodanig sterk zal zijn, zodat zij niet uit veiligheidsoverwegingen onderwerpen mijden. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop journalisten hun beroep uitoefenen; journalisten zouden onderwerpen kunnen gaan mijden of hun wijze van rapportage aanpassen. Op dit zogenoemde ‘chilling effect’ wordt vaker gewezen in de (internationale) literatuur.

Dit publiek belang van de rol van de journalistiek vormt ook de grond voor de gelijkstelling met functionarissen met een publieke taak¹⁸ met betrekking tot de hoogte van de strafeis bij agressie, namelijk een 200% hogere strafeis ten opzichte van het uitgangspunt in de strafvorderingsrichtlijnen van het betreffende delict (de reguliere strafeis). Deze ‘gelijkstelling’ voor de strafeis vormt een belangrijke pijler van PersVeilig (zie protocol).

Naast het expliciet in documenten geformuleerde hoofddoel, blijkt – op basis van interviews – dat er van begin af aan een tweede hoofddoel was, namelijk:

het vergroten van het maatschappelijk bewustzijn van het bestaan van agressie jegens journalisten

Het gaat om bewustwording in de samenleving, waaronder de politiek, van het bestaan van agressie en bedreiging jegens journalisten en de cruciale rol die de journalistiek inneemt in de democratische rechtsstaat. Dit hoofddoel is niet als zodanig in het projectvoorstel opgenomen, maar komt naar voren uit interviews en is ook af te leiden uit de activiteiten die in PersVeilig zijn opgenomen, zoals het laten uitvoeren van onderzoeken, woordvoerderschap en ‘PersVeilig in de markt zetten.’

¹⁵ Onder journalisten wordt verstaan: journalisten, fotografen, cameramensen, publicisten, cartoonisten, schrijvers, programmamakers, bloggers en vloggers; kortom, professionals werkend of publicerend in de media, zowel in dienst van een mediabedrijf als zelfstandig werkend.

¹⁶ Projectplan Versterken Positie Journalisten tegen Geweld en Agressie, d.d. 20 november 2018, vastgesteld stuurgroep 12 december 2018.

¹⁷ <https://www.nvi.nl/themas/journalistieke-praktijk/ethische-regels/code-journalistiek> Preambule bij de Code voor de journalistiek.

¹⁸ Publieke taken zijn overheidstaken (monopolie overheid: defensie, politie, rechtsbedeling en de munt) én taken in het publieke belang die zijn ontleend aan de grondwettelijke opdracht tot overheidszorg. Deze taken kunnen door de overheid zelf worden uitgevoerd of in opdracht van de overheid. Ook kan het gaan om private sectoren die in belangrijke mate zijn gereguleerd door de overheid (Openbaar Vervoer). Bron: Eenduidige Landelijke Afspraken. Bij agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak (2013).

2.5 Output: subdoelen van PersVeilig

In de documenten die vanuit het project PersVeilig ter beschikking zijn gesteld voor het onderzoek, zijn vooral concrete maatregelen en afspraken opgenomen. De opeenvolgende projectplannen en uitwerkingen daarvan bevatten concreet te realiseren producten en uit te voeren acties. Deze zijn geordend langs lijnen van deelprojecten die ingedeeld zijn op basis van het type activiteiten (bijvoorbeeld inhoud of communicatie).

In het algemeen blijken de maatregelen gericht op:

- het vergroten van de weerbaarheid van journalisten (door middel van bewustzijn, preventie, kennis en vaardigheden, juridische bescherming (rechtsbijstand), ondersteuning);
- stimuleren van melding van incidenten en adequate afhandeling daarvan (door middel van scherp benoemen wat incident is, meldpunt, afspraken met OM en Politie);
- bewustzijn en draagvlak in de samenleving voor agressie en geweld tegen journalisten, inclusief de politiek.

Hieruit leiden we af dat ‘versterking van de positie’ is vertaald naar het vergroten van de weerbaarheid van journalisten en de verbetering van de behandeling van incidenten van agressie. Dit leidt tot de volgende concrete subdoelen zijn:

1. Bewustzijn in de sector zelf, zowel bij de werkgevers en opdrachtgevers als bij journalisten zelf
2. Preventie;
3. Kennis en vaardigheden;
4. Praktische ondersteuning;
5. Juridische bescherming (rechtsbijstand);
6. Heldere definities en procedures na een gebeurtenis, inclusief de melding of aangifte, opvolging en de nazorg;
7. Ruchtbaarheid: door ruchtbaarheid te geven aan aard en omvang van agressie jegens journalisten, wordt aan de omgevende samenleving (zowel werkgevers van journalisten als burgers, bedrijven en politiek) duidelijker wat de problematiek is, en hoe ernstig deze is en wat de impact daarvan kan zijn (bijv. het *chilling effect*).

2.6 Activiteiten om doelen te bereiken

Ten einde de subdoelen te bereiken zijn in het projectplan diverse activiteiten opgenomen. De activiteiten zijn ondergebracht in deelprojecten:

- A. Inhoud en beleid;
- B. Communicatie;
- C. Meldpunt;
- D. Kennisoverdracht.

Daarnaast zijn er maatregelen in het kader van het project als geheel:

- F. Projectbrede maatregelen (de Balie Persvrijheid en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers).

Zie bijlage A voor een nadere beschrijving van de activiteiten en de wijze waarop wordt verondersteld dat deze activiteiten bijdragen aan de doelen (doeltreffendheid).

2.7 Protocol PersVeilig

Het protocol vormt min of meer het fundament van de samenwerking tussen partijen (Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), het Genootschap van Hoofdredacteuren (GvH), het Openbaar Ministerie (OM) en de politie) en beschrijft (op hoofdlijnen) de wijze waarop men de doelen van PersVeilig denkt te bereiken.

In het protocol zijn per partij afspraken opgenomen. In onderstaand schema zijn die afspraken expliciet benoemd. Daarbij is aangegeven aan welke outputdoelen van PersVeilig ze (kunnen) bijdragen.

Zie bijlage B voor het Protocol PersVeilig.

Tabel 2.2 Protocol: afspraken per partij, uitvoering in praktijk en potentiële bijdrage aan doelen PersVeilig

Partij	Afspraken in protocol	Veronderstelde bijdrage aan output en subdoelen
Werkgevers / opdrachtgevers	Risico vooraf	
	Scholingsbudget voor preventieve trainingen in de cao (geoormerkt)	Bewustzijn Preventie Kennis en vaardigheden
	Risicovolle situatie: zorgen voor voorbereidingstijd en preventieve maatregelen (bv. training)	Preventie Kennis en vaardigheden
	Werkgever bereidt het bedrijf voor op dreigingen (mede o.b.v. handvatten in Veiligheidsplan Nederlandse media)	Preventie Heldere definities en procedures
	Incident (zorgplicht werkgever)	
	Werkgever steunt de journalist volledig (staat naast hem)	Praktische ondersteuning (Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
	Werkgever zorgt voor psychosociale hulpverlening	Praktische ondersteuning Heldere definities en procedures
Werkgever doet aangifte in plaats van journalist	Praktische ondersteuning (Juridische) bescherming <ul style="list-style-type: none"> • Invulling zorgplicht: journalist voelt zich beschermd door werkgever. • Adres werkgever (i.p.v. huisadres) in aangifte biedt extra bescherming aan journalist 	
Journalisten	Risico vooraf	
	Werknemers/vaste opdrachtnemers: trainingen volgen die werkgever aanbiedt	Preventie Kennis en vaardigheden
	Freelancers: trainingen volgen die PersVeilig aanbiedt	Preventie Kennis en vaardigheden
	Incident	
	Melden bij werkgever/opdrachtgever	Praktische ondersteuning (Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
	(Laten) melden bij PersVeilig (dienstverband/vast opdrachtgever). Freelancer zonder opdrachtgever meldt zelf.	Praktische ondersteuning Ruchtbaarheid
Politie	Journalisten krijgen preferente positie, zelfde rechtspositie als medewerkers met een publieke taak (bijzonder regime), indien strafbaar feit relatie heeft met journalistieke functie.	(Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
	Administratie aanpassen : journalisten als zodanig herkenbaar in registratie ('vinkje')	Heldere definities en procedures Ruchtbaarheid
	Hoge prioriteit opsporing en vervolging	(Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
	13 concrete afspraken:	
	1 Directe opvolging van meldingen	(Juridische) bescherming Heldere definities en procedures

<i>Partij</i>	<i>Afspraken in protocol</i>	<i>Veronderstelde bijdrage aan output en subdoelen</i>
2	Altijd opsporingshandelingen indien strafbaar feit & verdachte direct bekend	(Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
3	Agressie en geweldszaken tegen journalisten zijn geen bagatelzaken	(Juridische) bescherming
4	Aangifte strafbaar feit altijd opnemen (Twijfel: contact OM. Niet strafbaar: mutatie maken).	(Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
5	In beginsel wordt een proces-verbaal opgemaakt en z.s.m. naar OM gestuurd	(Juridische) bescherming
6	Eenduidige registratie (landelijke code) bij aanlevering p-v aan OM	Heldere definities en procedures Ruchtbaarheid
7	Advies aan aangever/werkgever indien agressie zich ook uitstrekt tot privé sfeer	Praktische ondersteuning
8	Werkgevers kunnen aangifte doen namens werknemer; slachtoffer als getuige gehoord	(Juridische) bescherming
9	Werkgevers die vaker met agressie tegen werknemers te maken hebben: aangifteafspraken met politie	Praktische ondersteuning
10	Adres werkgever kan opgegeven als huisadres	(Juridische) bescherming
11	Geweldszaken jegens journalisten worden In beginsel door de recherche behandeld	Juridische) bescherming
12	Lik-op-stuk beleid. Verdachte pas heengezonden na contact OM.	Juridische) bescherming
13	Informereren benadeelde en ondersteunen schadeverhaal	Praktische ondersteuning
OM	9 concrete afspraken:	
1	Hoge prioriteit vervolging en lik-op-stukbeleid	(Juridische) bescherming
2	Vervolgingsbeslissing wordt met voortvarendheid genomen; (super)snelrecht	(Juridische) bescherming
3	Eenduidige registratie	Heldere definities en procedures
4	Ernstig geweld: dagvaarding	(Juridische) bescherming
5	Dossiers worden geoormerkt	Heldere definities en procedures Ruchtbaarheid
6	Verhogen strafeis (+ 200%)	Juridische) bescherming
7	Optimaal informeren van benadeelde (journalist en werkgever) en slachtoffer desgewenst op de hoogte houden van strafzaak	Praktische ondersteuning Juridische) bescherming Heldere definities en procedures
8	Ondersteuning benadeelde bij schadeverhaal op dader en in beginsel oplegging schadebetaling	Praktische ondersteuning
9	Persberichten over veroordelingen, in afstemming politie	Ruchtbaarheid

2.8 Input: organisatie en middelen

2.8.1 Organisatie

PersVeilig kent een structuur met twee lagen:

1. Stuurgroep
2. Projectteam.

Ad1. Stuurgroep

De stuurgroep bestaat uit vier personen, vertegenwoordigers op hoog leidinggevend niveau van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), het Genootschap van Hoofdredacteuren (GvH), het Openbaar Ministerie (OM) en de politie. Zij zetten het beleid uit, zorgen dat het beleid landt in de organisaties en zijn

daar ook ieder op aanspreekbaar. Casussen waarin iets mis lijkt te gaan in het opvolgen van afspraken (bijvoorbeeld een niet adequate behandeling door de politie van een aangifte) worden in de stuurgroep besproken en er wordt – indien nodig – actie op ondernomen.

De stuurgroep doet dus de sturing (mede op basis van signalen uit monitoring en onderzoek) én ziet onderling toe op het nakomen van de afspraken.

Ad 2. Projectteam

Het projectteam bestaat uit vaste formatie voor PersVeilig ad 2,1 fte, te weten: de projectleider (0,7 fte), een programmamedewerker (sinds 1 januari 2024; 0,6 fte) en een medewerker ‘communicatie en werving’ (0,8 fte). Voorts ondersteunt de NVJ-werkorganisatie PersVeilig vanuit de disciplines Directie, Educatieve activiteiten en ondersteunende diensten.. Hiervoor wordt in totaal 1 fte van de NVJ-werkorganisatie ingezet.

De taak van het projectteam is het project uit te voeren.. Het inhoudelijk beheer van de website en het ontwikkelen (en ook geven) van cursussen gebeurt door de projectleider.

Het organiseren van cursussen is belegd bij de Academy van de NVJ, bij opleidingen journalistiek en bij ingehuurd ZZP'er(s). Ondersteunende taken (financiën en control, ICT, personeelszaken.) zijn belegd bij de NVJ.

Uitbesteding / opdrachtverlening

Een aantal activiteiten wordt door derden uitgevoerd. Het betreft het laten uitvoeren van onderzoeken en het laten geven van bepaalde, specialistische trainingen.

Zie bijlage C. Organisatiemodel PersVeilig voor een nadere toelichting.

2.8.2 Middelen

Financiële middelen komen gedeeltelijk van de overheid en gedeeltelijk uit de sector. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat persveiligheid zowel een algemeen belang dient (functioneren democratische rechtsstaat) als een werknemersbelang waarvoor werkgevers (veilige werkomgeving) verantwoordelijk zijn.

De personele inzet is gerealiseerd door een inhoudelijk projectleider (op detachingsbasis vanuit de NOS bij de NVJ) en voorts door bij de NVJ gepositioneerd personeel. Dat betreft zowel de rest van het projectteam dat de inhoudelijke taken uitvoert (zoals het geven van trainingen en marketing) als de gehele back-office. Personeel van de NVJ houdt een urenregistratie bij, waardoor de aan PersVeilig bestede uren inzichtelijk zijn. Hoewel PersVeilig (nog) geen structureel perspectief heeft, is er inmiddels wel een vaste aanstelling voor de marketingmedewerker. Voor de NVJ brengt dit werkgeversrisico met zich mee. Per 1 januari 2024 is een extra medewerker aangenomen als programmamedewerker, op basis van een tijdelijk contract.

3 Resultaten PersVeilig

3.1 Feitelijk gebruik van PersVeilig

In deze paragraaf worden de gemeten resultaten van PersVeilig gepresenteerd voor de verschillende onderdelen waaruit PersVeilig bestaat:

- het meldpunt PersVeilig
- de trainingen en cursussen
- de Balie Persvrijheid
- het Flexibel Beschermingspakket Freelancers.

Tabellen met gedetailleerde gegevens zijn in bijlage D opgenomen.

Meldpunt PersVeilig en opvolging meldingen

Meldingen

In de periode 2020-2023¹⁹ zijn er 722 meldingen binnengekomen bij het Meldpunt PersVeilig. Gemiddeld zijn dat ruim 180 meldingen per jaar, maar de aantallen per jaar variëren behoorlijk. De meeste meldingen betreffen ‘bedreiging’ (58%), gevolgd door ‘fysiek geweld’ (19%) en stalking/lastig vallen/intimidatie (10%).

Tabel 3.1: Aantal meldingen bij PersVeilig (verdeeld naar soort incident; tot half november 2023)*

Soort incident	2020-2023	%
Bedreiging	422	58%
Fysiek geweld	138	19%
Stalking/lastig vallen, intimidatie	69	10%
Vernieling	12	2%
Juridische dreiging	9	1%
Seksueel geweld	3	0%
Diefstal	3	0%
Discriminatie	1	0%
Anders	64	9%
Niets ingevuld > zelf toegedeeld	1	0%
Totaal	722	100%

*) Bron cijfers 2020-2022 (t/m sept): data PersVeilig d.d. oktober 2022, bewerking EUR. Bron cijfers 2022 (v.a. aug)-2023: data PersVeilig d.d. 20-11-2023.

De meeste meldingen zijn gedaan door freelance-journalisten; voor zover bekend gaat het om bijna twee-derde van de meldingen.

Een kwart van de meldingen ging gepaard met een verzoek om hulp aan PersVeilig. Van in elk geval een vijfde van de meldingen is tevens aangifte gedaan bij de politie. In de periode 2021-2023 is dat bij 126 meldingen aangegeven.

¹⁹ 2023: tot half november. Meldingencijfers 2023 hebben dus betrekking op 10,5 maanden.

Feitelijke aangiften bij de politie

Uit gegevens die beschikbaar zijn gesteld door de politie blijkt dat in de periode 2020 tot en met 2022 er in totaal 175 keer aangifte is gedaan, waarbij het slachtoffer herkenbaar is als journalist. De identificatie van slachtoffers als journalist is gebeurd door de politiegegevens te koppelen aan de meldingen bij het Meldpunt PersVeilig. Eventuele aangiften door journalisten die geen melding bij het Meldpunt hebben gedaan, zijn derhalve niet bekend en zitten niet in de cijfers. In relatie tot het totaal aantal aangiften dat de politie heeft ontvangen (bijna 2 miljoen in deze periode van 3 jaar²⁰) gaat het om 0,1 pro mille, dus een zeer klein deel van de aangiften. Dat betekent dat individuele politieambtenaren in de praktijk hoogstzelden te maken krijgen met een aangifte van agressie of geweld tegen een journalist.

Tabel 3.2: Totaal aantal aangiften vanuit politie verdeeld naar soort incident*

<i>Incidenten</i>	2020-2022	%
<i>bedreiging</i>	73	42%
<i>eenvoudige mishandeling</i>	27	15%
<i>belediging</i>	20	11%
<i>vernietiging overige objecten</i>	11	6%
<i>zware mishandeling</i>	9	5%
<i>vernietiging van/aan auto</i>	6	3%
<i>openlijke geweldpleging tegen personen</i>	5	3%
<i>(poging tot) doodslag/moord²¹</i>	5	3%
<i>overige diefstallen met geweld</i>	3	2%
<i>overige delicten openbare orde</i>	3	2%
<i>brandstichting</i>	3	2%
<i>stalking</i>	3	2%
<i>straatroof</i>	2	1%
<i>overige misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid</i>	2	1%
<i>overige (eenvoudige) diefstal</i>	1	1%
<i>huisvredebreuk</i>	1	1%
<i>overige misdrijven tegen het openbaar gezag</i>	1	1%
Totaal	175	100%

*) Bron: data Politie d.d. 20-11-2023

Het aantal feitelijk door de politie geregistreerde aangiften blijkt 20% hoger te liggen dan het aantal aangiften dat is gemeld bij het Meldpunt, op het moment dat een melding van een incident is gedaan. Omdat de politiecijfers zijn gebaseerd op de meldingen, zou een zelfde aantal worden verwacht; het gaat immers om dezelfde incidenten.

Uit het feit dat het – uiteindelijk – aantal aangiften hoger is dan het aantal bij melding van het incident leiden we af dat er na melding bij het Meldpunt (zonder dat aangifte was gedaan) in een substantieel aantal gevallen alsnog aangifte bij de politie is gedaan. Dit wijst erop dat het melden bij het Meldpunt en daaropvolgende ondersteuning heeft bijgedragen aan grotere aangiftebereidheid.

Van de aangiften hadden de meeste betrekking op ‘bedreiging’ (42%), gevolgd door ‘eenvoudige of zware mishandeling’ (20%), ‘belediging’ (11%) en ‘vernietiging’ (6%).

²⁰ Gegevens politie ‘Geregistreerde misdrijven en aangiften’: 1.942.636 aangiften in 2020, 2021 en 2022. <https://data.politie.nl/>

²¹ F540 staat voor de maatschappelijke klasse waaronder het gepleegde feit valt en waarbij een pogings-indicatie in de registratie vermeld kan worden. De poging wordt dan ook als strafrechtartikel (i.c. art 45/1) toegevoegd bij het bijbehorende artikel van het feit als de verdachte wordt ingezonden naar het Openbaar ministerie.

Afdoening door officier van justitie

Uit gegevens van het OM is voor de periode 2020 tot en met 2022 bekend hoeveel aangiften er, herkenbaar met journalist als slachtoffer, zijn gedaan.

Tabel 3.3: Totaal aantal zaken bij het Openbaar Ministerie verdeeld naar wijze van afdoening*

Status	2020-2023	%
<i>Schuldigverklaring met strafoplegging</i>	38	40%
<i>Onvoorwaardelijk geseponeerd</i>	28	29%
<i>Voorwaardelijk geseponeerd</i>	7	7%
<i>OM-strafbeschikking</i>	6	6%
<i>Nog onder de rechter</i>	5	5%
<i>Vrijgesproken</i>	4	4%
<i>Nog beoordeeld worden</i>	2	2%
<i>Ontslag van alle rechtsvervolgning</i>	2	2%
<i>OM-transactie</i>	1	1%
<i>Schuldigverklaring zonder strafoplegging</i>	1	1%
<i>Ter terechtzitting gevoegd</i>	1	1%
Totaal	95	100%

*) Bron: Cijfermatig overzicht OM d.d. 7-02-2024.

Er zijn in deze periode 95 zaken binnengekomen, waarvan er acht nog niet zijn beoordeeld.

In 40% van deze zaken (38 zaken) is de dader schuldig verklaard met strafoplegging. Voorts is ook 7% door het OM afgedaan door middel van een strafbeschikking of transactie (7 zaken).

Ruim een derde van de zaken is – onvoorwaardelijk of voorwaardelijk – geseponeerd (35 zaken). 6% van de zaken is geëindigd in ontslag van rechtsvervolgning of vrijspraak (6 zaken).

cursussen en trainingen

Cursussen

In de periode 2019-2023 zijn er in totaal 216 cursussen en trainingen gegeven. Na een geleidelijke start in 2019 (3 cursussen) en 2020 (14 cursussen) is het aantal gegroeid naar 62 à 73 per jaar. Deze cursussen hebben zowel op fysieke locaties (veelal incompany) als online plaatsgevonden en waren gericht op journalisten, leidinggevend en studenten. De vaakst gegeven cursus betreft 'PersVeilig voor journalisten' (112 keer), gevolgd door colleges voor journalistiek studenten (38 keer). De online-cursus PersVeilig is 22 keer aangeboden, de cursus voor leidinggevend 19 keer.

Tabel 3.4: Aantal trainingen/cursussen georganiseerd door PersVeilig, verdeeld naar soort training*

Soort training	2020-2023	%
<i>PersVeilig voor journalisten</i>	112	52%
<i>Colleges PersVeilig voor studenten</i>	38	18%
<i>PersVeilig voor leidinggevend</i>	19	9%
<i>Workshop PersVeilig</i>	16	7%
<i>PersVeilig op social media</i>	15	7%
<i>PersVeilig online</i>	7	3%
<i>Omgaan met confronterende beelden</i>	5	2%
<i>PersVeilig fotografen</i>	2	1%
<i>Overig</i>	2	1%
Totaal	216	100%

*) Bron: data PersVeilig d.d. 5-12-2023

Deelname aan cursussen

Het feitelijk aantal deelnemers is niet precies bijgehouden, maar wel is de capaciteit van elke cursus bekend. Op basis hiervan is het maximaal aantal deelnemers aan cursussen in beeld gebracht. In de praktijk is het aantal deelnemers meestal iets minder, maar de cursussen worden over het algemeen goed bezocht.

Uitgaande van de capaciteit bedroeg het (maximaal) totaal aantal deelnemers over de gehele periode bijna 2.600. Hiervan was een vijfde deel student-journalist (circa 550 deelnemers) en 8% leidinggeven (circa 200 deelnemers). De overige ruim 1.800 (potentiële) deelnemers waren journalisten.

In de loop van de tijd zijn nieuwe cursussen ontwikkeld, aansluitend bij geconstateerde behoeften. Zo is in 2021 voor moderators en social-mediaredacteuren ontwikkeld en in 2023 een cursus ‘omgaan met confronterende beelden’.

Het cursusaanbod (kwaliteit en kwantiteit) sluit in het algemeen goed aan bij de behoefte bij journalisten.

Balie Persvrijheid

De Balie Persvrijheid biedt juridische ondersteuning aan freelance journalisten die in eigen beheer publiceren, kleine uitgeverijen en lokale omroepen, die te maken kunnen krijgen met de dreiging van juridische procedures. Bij de Balie Persvrijheid kunnen alle journalisten terecht op een juridisch spreekuur voor advies en ondersteuning bij (dreigende) juridische kwesties bij publicaties. Indien naar het oordeel van de Balie zorgvuldig is gehandeld en de journalist wordt desondanks gedagvaard in een gerechtelijke procedure, dan kan de Balie de journalist in de rechtszaak bijstaan.²²

In de periode 2021-2023 zijn circa 370 spreekuren bezocht, is in bijna 180 zaken juridische ondersteuning verleend en in 17 procedures juridische bijstand gegeven.

Het meest voorkomende rechtsgebied waarover advies en ondersteuning is gegeven, betrof persvrijheid (53%), gevolgd door ‘onrechtmatige publicatie’ (28%). Voorts ging het om strafrecht, Wob-zaken en portretrecht.

Flexibel Beschermingspakket Freelancers

Freelancers kunnen, na een melding bij PersVeilig of het volgen van een cursus van PersVeilig, een beschermingsmiddel krijgen uit het Flexibel Beschermingspakket Freelancers. Er is binnen het project PersVeilig (vooralsnog) besloten om de aanvraag via deze twee kanalen te laten verlopen om te voorkomen dat er ook aanvragen komen van journalisten voor wie een beschermingsmiddel minder urgent is. De huidige procedure is dus bedoeld als filter.

Het beschermingspakket omvat momenteel acht beschermingsmiddelen:

- Woning- of kantoor veiligheidsscan à 250 euro
- Leveren en monteren van divers hang- en sluitwerk
- Camera's op woon- of werkadres
- Abonnement noodknop op woon- of werkadres
- Afscherming van persoonsgegevens in de registratie bij KvK
- Bodycam

²² Naast de Balie Persvrijheid is er ook juridische ondersteuning voor andere kwesties dan bedreiging, zoals conflicten met werkgever of opdrachtgever. Deze rechtshulp wordt door de NVJ geboden voor uitsluitend de eigen leden, en valt buiten het kader van dit onderzoek. De Balie Persvrijheid, die wel binnen het kader van het onderzoek valt, is toegankelijk voor alle journalisten, zowel leden als niet-leden van de NVJ en wordt bekostigd uit overheidssubsidie.

- Steekwerend vest
- Stootpet (in de vorm van een baseballpet).

In de periode 2021-2023 zijn 131 beschermingsmiddelen verstrekt. In tabel 3.5 zijn de aantallen verstrekkingen weergegeven.

Tabel 3.5: Aantal items bekostigd vanuit het Flexibel Beschermingspakket Freelancers*

<i>Item</i>	2020-2023	%
Registratie KvK	48	37%
Abonnement noodknop op woon/werkadres	43	33%
Camera's woon/werkadres (inclusief woning- of kantoorscan)	21	16%
Steekwerend vest	9	7%
Bodycam	4	3%
Baseballpet	3	2%
Leveren en monteren van divers hang- en sluitwerk (inclusief woning- of kantoorscan)	3	2%
Losse woning- of kantoorscan à 250 euro	0	0%
Totaal	131	100%

*) Bron: data PersVeilig

Alle beschermingsmiddelen in het pakket zijn tot nu toe wel eens aangevraagd. De registratie bij de Kamer van Koophandel²³ (37%) en de noodknop (33%) zijn de meest verstrekte middelen, gevolgd door camera's op het woon- of werkadres. De grootste kostenposten waren de camera's op woon- of werkadres en de abonnementen op de noodknop.

Een losse woning- of kantoorscan (niet gevolgd door plaatsing van camera's en/of nieuw hang- en sluitwerk) heeft zich niet voorgedaan. Scans zijn in de praktijk dus altijd gevolgd door maatregelen.

Het door de ministeries van OCW en JenV beschikbaar gestelde budget voor het Flexibel Beschermingspakket Freelancers ad 216.000 euro is inmiddels 169.000 euro besteed. Er resteerde per 1 januari 2024 nog 47.000 euro.

3.2 Beleefde ervaring met dienstverlening

In het onderzoek is nagegaan hoe de dienstverlening van PersVeilig – inclusief het proces eromheen – wordt ervaren, zowel vanuit het perspectief van de gebruikers (journalisten) als de aanbieders. Ook zijn verbeteringsuggesties en leerpunten opgehaald.

Hiertoe zijn interviews gehouden met 15 journalisten, de leden van de stuurgroep en de projectleiding van PersVeilig.

Meldpunt PersVeilig

Het bestaan van het Meldpunt is bij geïnterviewden *bekend* via de nieuwsbrief van de NVJ, deelname aan een cursus, de opleiding journalistiek of een eigen netwerk (bijvoorbeeld van 112-journalisten).

²³ Voorheen kon de registratie plaatsvinden op het adres van de NVJ. Door een convenant met de KvK is dat niet meer nodig en kunnen persoonsgegevens (naam en adres) worden afgeschermd.

Geïnterviewde journalisten en werkgevers (indien zij een melding hebben gedaan voor een journalist) geven allemaal aan dat ze het bestaan van het Meldpunt PersVeilig belangrijk vinden en hebben daarvoor de volgende redenen genoemd:

- Maatschappelijke functie van het Meldpunt:
Bedreigingen nemen toe, respect voor journalisten neemt af. Dat maakt het des te belangrijker zicht te hebben op deze bedreigingen, te signaleren welke trends zich voordoen en door rapportage hierover het onderwerp onder de publieke aandacht te brengen.
- Individuele functie van het Meldpunt:
Voor individuele journalisten die met agressie zijn geconfronteerd, biedt het Meldpunt ondersteuning door middel van
 - praktische individuele hulp op basis van uitgebreide expertise,
 - het informeren van leidinggevendenden over hoe zij journalisten beter kunnen beschermen tegen agressie of anticiperen op mogelijke agressie in risicovolle situaties
 - het aanbieden van beschermingsmiddelen uit het Flexibel Beschermingspakket Freelancers.
- Laagdrempelige toegang tot het Meldpunt, namelijk via het invullen van een webformulier of telefonisch: hierdoor fungeert het als laagdrempelige manier om een melding te doen en voelen getroffen journalisten (of hun werkgevers) zich direct gehoord.

In de beleving van de geïnterviewden draagt het bestaan van het Meldpunt PersVeilig eraan bij dat journalisten hun beroep kunnen blijven uitoefenen, doordat zij bescherming vanuit PersVeilig ervaren.

De *ondersteuning* die men ondervond (voor zover daar een beroep op is gedaan) zijn geïnterviewden tevreden. Met name het feit dat er een persoonlijke gericht e-mailbericht of telefoontje volgt op een melding, is positief ervaren. Dit is vaak meer dan men had verwacht en men voelt zich daardoor gehoord. Iemand die als zelfstandige freelancer journalistiek bedrijft, vooral via YouTube, was bijvoorbeeld blij verrast dat ook hij meteen serieus werd genomen en hulp werd geboden. En dat zijn status als journalist daarbij niet ter discussie werd gesteld.

cursussen en trainingen

Informatie over de trainingen van PersVeilig heeft geïnterviewden bereikt via de nieuwsbrief van de NVJ of via de redactie waar men voor werkt.

De geïnterviewden die een training hebben gevolgd, zijn daar onverdeeld positief over. Zij zijn hierdoor bijvoorbeeld beter toegerust op het omgaan met risicovolle situaties (journalisten zelf) of het op pad sturen van journalisten naar dergelijke situaties (leidinggevendenden). Dit positieve beeld komt overeen met de bevindingen uit eerder onderzoek (Holvast, e.a. 2023). Hoewel daarin ook enkele journalisten aangaven dat de trainingen soms wat op extremen focussen en daardoor niet geheel aansluiten bij de realiteit waarin sommige journalisten hun werk verrichten.

"Ik heb een veiligheidstraining van 1 dag gevolgd. Ik was al een paar keer in een spannende situatie (red. demonstratie) geweest, niet wetend hoe te handelen. Een volgende keer weet ik beter waar ik me moet opstellen en hoe risico van agressie te vermijden."

In aanvulling op het huidige aanbod van cursussen en trainingen zijn de volgende suggesties naar voren gekomen:

- een training voor vrouwen, omdat er situaties zijn waarin je je als vrouw seksueel onveilig voelt.
- meer (zelfs 'verplichte') training voor leidinggevendenden die werknemers of freelancers op pad sturen, zonder rekening te houden met veiligheidsrisico's.

Vanuit de projectleiding PersVeilig is aangegeven dat het eerstgenoemde thema al wordt opgepakt, mede naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek naar agressie tegen vrouwelijke journalisten.

Een training voor leidinggevendenden bestaat al; de suggestie heeft vooral betrekking op het vergroten van het bereik van de training.

Balie Persvrijheid

De Balie Persvrijheid bleek bij sommige geïnterviewde journalisten en leidinggevendenden bekend, ook bij sommigen die er niet zelf gebruik van hadden gemaakt. Een ander deel van de geïnterviewden had niet eerder over de Balie gehoord.

Degenen die gebruik hebben gemaakt van de Balie, vonden dat de vragen goed zijn beantwoord en dat ze adequate hulp hebben ontvangen. Een voorbeeld waarin de ondersteuning vanuit de Balie daadwerkelijk effect heeft gehad. Zo gaven een journalisten aan dat hun was verboden om een reportage te maken. Door rechtshulp vanuit de Balie is dit opgelost.

Flexibel Beschermingspakket Freelancers

Het Flexibel Beschermingspakket Freelancers bleek nauwelijks bekend bij de respondenten, namelijk alleen bij degenen die er ook gebruik van hebben gemaakt (in dit geval twee). Dit is verklaarbaar, doordat het Beschermingspakket niet openbaar wordt gecommuniceerd vanuit PersVeilig. Informatie over het Beschermingspakket wordt verstrekt na een melding en tijdens trainingen. Dit is bewust beleid vanuit PersVeilig teneinde te voorkomen dat er aanvragen komen van journalisten die de beschermingsartikelen niet werkelijk nodig hebben en ze ‘als gadget’ zouden willen hebben.

De informatie over het Beschermingspakket wordt door de betreffende respondenten onvoldoende gevonden. Zij weten niet waaruit het pakket bestaat. Ze hebben vooral informatie gekregen over het specifieke beschermingsmiddel dat hun is aanbevolen vanuit PersVeilig. Het bestaan van het Beschermingspakket wordt positief gewaardeerd.

Gezien het aantal respondenten (twee in het onderzoek van de in totaal 131-verstrekkingen) dat gebruik heeft gemaakt van het Flexibel Beschermingspakket kunnen hier geen conclusies aan worden verbonden. Het daadwerkelijk verkrijgen van het beschermingsmiddel is in beide gevallen soepel verlopen. Er was geen sprake van een ingewikkelde aanvraagprocedure (het positief advies vanuit PersVeilig lag er al) en er kon spoedig worden overgegaan tot ‘uitkering’: in een geval het aanbrenge van een noodknop inclusief abonnement op een alarmcentrale, in het andere geval het declareren van een stootpet.

algemene indruk en verbeteringsuggesties

PersVeilig is in de ogen van alle geïnterviewden belangrijk. Verbetersuggesties die naar voren zijn gekomen, hebben betrekking op uitbreiding van bekendheid en dienstverlening; de geïnterviewde journalisten weten wel van het bestaan van PersVeilig, maar weten minder goed wat PersVeilig precies voor hen kan betekenen. Zij zijn vooral bekend met het meldpunt en minder met de andere onderdelen.

Dit vraagt om betere informatie over de volle dienstverlening (dus inclusief Balie en Beschermingspakket) van PersVeilig, zowel gericht op journalisten als leidinggevendenden. Tot slot is voor sommigen niet altijd duidelijk hoe de dienstverlening van PersVeilig zich verhoudt tot de dienstverlening van de NVJ.

3.3 Ervaring met protocol

In het protocol zijn afspraken opgenomen voor elk van de vier partijen: werkgevers/opdrachtgevers, journalisten, politie en het Openbaar Ministerie. Op basis van interviews met alle partijen is bekeken hoe het protocol in de praktijk uitwerkt en of er verbeteringsuggesties zijn.

politie en OM

De afspraken waaraan de *politie en het OM* zich hebben gecommitteerd blijken goed bekend bij de partijen en worden zeer relevant gevonden. Het gaat dan met name om de preferente positie van journalisten als zij aangifte doen bij de politie en bij de afdoening en strafeis door het OM.

Deze afspraken met politie en OM worden – voor zover uit de interviews met de stuurgroepleden blijkt – in principe allemaal *nagekomen* door politie en OM. Door politie en OM is aangegeven dat dit voor hen goed te doen is, omdat het protocol in feite overeenkomt met het eerder afgesproken protocol met betrekking tot ‘Veilige Publieke Taak’.

Er is *een uitzondering* van een afspraak die niet is nagekomen. Dat betreft het in de politieregistratie herkenbaar opnemen van journalisten als slachtoffer (‘vinkje’). Dit specifieke vinkje ontbreekt. Hierover is aangegeven dat het om een zeer beperkt aantal aangiften respectievelijk zaken gaat, waardoor het een te grote administratieve belasting werd gevonden: aanpassing van de administratie en specifieke instructie om dit op alle bureaus zo in te vullen. Het OM hanteert sinds 2019 wel een specifieke registratiecode voor incidenten waarbij een journalist het slachtoffer is geworden van een strafbaar feit. Dit is opgenomen in het ‘Handboek maatschappelijke kwalificaties’ met behulp van de maatschappelijke kwalificatie ‘agressie en geweld tegen journalisten (AEGTJ)’.

Het gevolg is, dat aantallen aangiften jaarlijks niet automatisch in beeld kunnen worden gebracht. Tot nog toe wordt dat ondervangen door de individuele casussen uit het Meldpunt PersVeilig te koppelen aan de registratie van politie. Door de politie is aangegeven dat deze handelswijze relatief veel tijd kost. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat de politie dit jaarlijks zo blijft doen. Gezien het belang van het blijven monitoren van aangiftes verdient het aanbeveling om een second best oplossing te gaan zoeken.

Voorts blijkt uit de interviews dat de preferente positie van journalisten *in de praktijk* niet altijd wordt toegepast als aangifte bij de politie wordt gedaan. Dit kwam ook als aandachtspunt naar voren uit eerder onderzoek (Holvast e.a., 2023). Dit wordt toegeschreven aan onbekendheid met deze afspraak bij een deel van het politiepersoneel, verklaarbaar doordat het maar een klein deel van alle aangiften betreft en een politieambtenaar er daardoor maar zelden mee te maken krijgt.

Als zich dit voordoet, vormt het onderwerp van bespreking in de stuurgroep en wordt achteraf gecorrigeerd. Recent is daar bovendien bijgekomen, dat de projectleider PersVeilig in direct contact is gebracht met de (regionale) coördinatoren voor Veilige Publieke Taak binnen de politie-eenheden, waardoor er sneller kan worden gereageerd en een en ander sneller effectief kan worden rechtgezet. Bovendien noemt een respondent ook dat door inschakeling van PersVeilig eerdere onenigheid die de journalist had met de politie rechtgezet werd doordat werd opgeschaald naar hogere politiefunctionarissen, die wel bekend waren met het protocol.

werkgevers en journalisten

De afspraken in het protocol die *voor werkgevers/opdrachtgevers en journalisten* gelden, blijken minder bekend bij deze twee partijen.

De afspraken (waaronder een scholingsbudget en de mogelijkheid om als werkgever aangifte te doen), zijn minder bekend en worden meer opgevat als aanbevelingen dan als commitment. Dit is deels verklaarbaar vanuit het gegeven dat de werkgevers in het protocol zijn vertegenwoordigd door de hoofdredacteurs. Deze groep gaat vooral over de praktische aansturing van journalisten maar niet over de omvang van het scholingsbudget. Voorts is een verklaring dat het Genootschap van Hoofdredacteurs een liaison is met de aangesloten hoofdredacteurs, maar zich niet als vertegenwoordiger van de aangesloten hoofdredacteurs beschouwt.

Bij de vertegenwoordigers van werkgevers en journalisten zijn de protocolafspraken met politie en OM wél goed bekend. Hieraan wordt veel belang gehecht.

mogelijke verbeterpunten

Er zijn geen indicaties dat een van de partijen de inhoud van het protocol zou willen veranderen. Ieder vindt de afspraken zinvol en toereikend, waarbij het overeenkomen met het protocol voor Veilige Publieke Taak als voordeel wordt ervaren.

Voor de uitvoering van de protocolafspraken zijn wel verbeterpunten naar voren gekomen:

- naleving van de afspraak om journalisten die zich als slachtoffer melden bij politie en bij OM als zodanig herkenbaar in de administratie op te nemen;
- in het verlengde daarvan: een efficiëntere jaarlijkse telling van het aantal journalisten en de afhandeling van hun zaken (earmarken maakt de uitvoering efficiënter);
- meer eigenaarschap van de protocolafspraken bij de werkgevers, ‘commitment’ creëren in plaats van de afspraken als aanbevelingen te beschouwen.

4 Evaluatie doelbereik PersVeilig

In dit hoofdstuk kijken we naar de vraag in hoeverre de doelstellingen van PersVeilig (inclusief de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers) zijn behaald. Daarbij staan we ook stil bij de veronderstelde mechanismen (zie hoofdstuk 2) en mogelijke knelpunten en verbetermogelijkheden. Hierbij baseren we ons op, de kwantitatieve analyse (gebruik van de activiteiten van PersVeilig) en kwalitatieve interviews met alle stakeholders, zoals deze in het vorige hoofdstuk zijn gepresenteerd.

4.1 Doelbereik en impact

4.1.1 Doelbereik

In het project PersVeilig staat de versterking van de positie van journalisten tegen agressie en geweld (bedreigingen) centraal. Om de positie van journalisten te versterken zijn subdoelen en activiteiten geformuleerd (zie figuur 2.1 Doelenboom beleidslogica). De breed gedragen opvatting onder de stuurgroep alsmede journalisten is dat deze subdoelen en activiteiten hebben bijgedragen aan de versterking van de positie van journalisten tegen agressie en geweld.

1. Bewustzijn doelgroep vergroot:

Uit onderzoek van I&O research (2021) blijkt dat meer dan acht op de tien van de journalisten weleens met agressie en bedreiging te maken hebben gehad. Dit is een duidelijke toename in vergelijking met 2017. I&O laat verder zien dat PersVeilig bekendheid heeft onder journalisten, acht op de tien heeft hier minimaal wel eens van gehoord. En, één op de zeven hier wel eens gebruik van maakt, zegt driekwart dit misschien wel in de toekomst te gaan doen.

De in voorliggend onderzoek geïnterviewde journalisten geven allemaal aan dat ze het bestaan van het Meldpunt PersVeilig belangrijk vinden in de ondersteuning van journalisten en de versterking van hun positie. Daarbij past ook het Flexibel Beschermingspakket Freelancers.

2. Kennis en vaardigheden hebben de positie versterkt:

In de afgelopen jaren zijn meer dan 200 cursussen en trainingen aan journalisten en leidinggevendenden gegeven. Het aantal deelnemers wordt geschat op bijna 2.600. Hiervan was een vijfde deel student-journalist (circa 550 deelnemers) en 8% leidinggevendenden (circa 200 deelnemers). De overige ruim 1.800 deelnemers waren journalisten. Daarmee is een grote groep (aankomende) journalisten en leidinggevendenden bereikt. Het cursusaanbod is en wordt momenteel verder doorontwikkeld.

3. Afspraken politie en OM biedt meer houvast:

In het protocol is afgesproken dat journalisten een preferente positie krijgen. Hiertoe moeten journalisten die zich melden bij de politie voor het doen van aangifte, zich bekend maken als journalist. Politie en OM geven vervolgens hoge prioriteit aan opsporing en vervolging van de verdachten van agressie en geweld tegen journalisten (zie paragraaf 2.7). Journalisten die slachtoffer zijn van agressie en geweld hebben hiermee de facto dezelfde prioriteit als functionarissen met een publieke taak (denk aan politieambtenaren, brandweerpersoneel, onderwijzers, hulpverleners et cetera). Het Openbaar Ministerie hanteert een 200% hogere strafeis ten opzichte van het uitgangspunt in de strafvorderingsrichtlijnen van het betreffende delict voor verdachten van agressie en geweld tegen journalisten.

Daarnaast ondersteunt de Balie Persvrijheid journalisten bij alle vragen die raken aan de persvrijheid. Dat betreft juridisch advies of rechtshulp vóór (preventief) of na (als er sprake is van een incident) een publicatie of ondersteuning in kwesties waarin een journalist wordt belemmerd bij het verkrijgen van informatie. Dat is belangrijk omdat uit onderzoek van I&O Research (2021) blijkt dat het overgrote deel van de journalisten (93%) bedreiging als een actueel en reëel gevaar voor de persvrijheid ziet.

Uit het onderzoek van I&O Research blijkt dat de Balie Persvrijheid minder bekend is. Drie op de tien kennen het van naam, vrijwel geen journalist zegt hiervan gebruik te maken. De intentie is er wel: zeven op de tien journalisten overwegen in de toekomst de Balie te raadplegen.

4. Heldere definities en procedures hebben het proces verbeterd en versneld:

Door de collectieve norm, het protocol en het meldpunt is sneller duidelijk welke vormen van agressie en geweld onder de definitie vallen en hoe daar in het proces (van incident naar melding, naar aangifte, naar vervolging) mee om te gaan. De afspraken in het protocol vormen de basis voor de praktijk. De korte lijnen tussen partijen en samenwerking in de stuurgroep hebben een positieve bijdrage geleverd aan het proces (en de aanpak van agressie en geweld). In enkele zaken zijn niet alle afspraken uit het protocol opgevolgd. Hierop is door de stuurgroep op geacteerd. Grosso modo zijn de afspraken opgevolgd en is op deze wijze een bijdrage geleverd aan de subdoelen (output).

5. Ruchtbaarheid:

Door ruchtbaarheid te geven aan aard en omvang van agressie en geweld jegens journalisten is verder gewerkt aan het bewustzijn onder de doelgroep. Dit is ondersteund met persberichten en communicatie richting de doelgroep (website) maar ook trainingen en persoonlijk advies.

Uit het onderzoek (en de interviews) blijkt een duidelijk positieve effect van de volgende activiteiten op het bereiken van de doelen van PersVeilig:

- Protocol en rolinvulling stuurgroep;
- Meldpunt voor incidenten;
- Advies en ondersteuning;
- Trainingen ontwikkelen en geven;
- Flexibel Beschermingspakket Freelancers.

4.1.2 Impact

Bij de vraag naar de impact van PersVeilig gaat het om de mate waarin PersVeilig een bijdrage heeft geleverd aan de maatschappelijke rol van journalisten in de samenleving. Dit is een ingewikkelde vraag die niet eenvoudig is te beantwoorden. Vooral omdat verschillende externe ontwikkelingen (die veelal buiten PersVeilig) liggen effect hebben op de rol van journalisten. De frequentie van agressie neemt nog steeds toe (volgens I&O research 2021). Drie op de tien journalisten hebben maandelijks of vaker te maken met een incident, in 2017 was dit nog 18 procent. Deze toename ervaren journalisten ook. Meer dan de helft van hen heeft het idee dat agressie en bedreiging is toegenomen.

De effectiviteit van de activiteiten van PersVeilig wordt ook mede beïnvloed door de sociaal-maatschappelijke context waarbinnen PersVeilig functioneert. Het gaat hierbij om brede achterliggende maatschappelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de toenemende polarisatie binnen de maatschappij op diverse thema's, waardoor het open maatschappelijke debat steeds lastiger wordt en verschillende groeperingen extremistischere standpunten innemen, het onderlinge wantrouwen toeneemt en men steeds vaker niet meer bereid is naar elkaar te luisteren. De sociale media is hier mede van invloed op. Nogal wat journalisten ondervinden hier hinder van, hun publicaties passen dan niet in het maatschappelijke beeld van specifieke

groeperingen, waardoor ze als ongeloofwaardig worden bestempeld en soms zelfs geïntimideerd en bedreigd worden.

Een betrouwbare en pluriforme journalistiek is van het grootste belang voor een democratische samenleving. Deze samenleving kan niet goed functioneren zonder geïnformeerde burgers en een vrije uitwisseling van ideeën. In die open samenleving komt de journalist het recht op vrije nieuwsgaring toe, én de verantwoordelijkheid het nieuws waarheidsgetrouw, onafhankelijk, fair en met open vizier te brengen. Het is aldus belangrijk dat journalisten niet – uit veiligheidsoverwegingen – onderwerpen mijden. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop journalisten hun beroep uitoefenen; journalisten zouden onderwerpen kunnen gaan mijden of hun wijze van rapportage aanpassen. Op dit zogenoemde ‘chilling effect’ wordt vaker gewezen in de (internationale) literatuur.

Een ander maatschappelijk fenomeen (passend in de context) wat van invloed kan zijn op de gepercipieerde persveiligheid is de toenemende invloed van ondermijnende criminaliteit waar niet alleen specifieke groepen kwetsbare burgers slachtoffer van zijn en kunnen worden, maar waar ook specifieke groepen journalisten kunnen worden belemmerd in hun werk. Dit type contextfactoren dient meegewogen te worden bij de inzet en effectiviteit van PersVeilig. In het onderzoek brengen we dit zo goed mogelijk in beeld.

Het voert te ver om op basis van dit onderzoek hierover een uitspraak te doen. Dat vraagt een andere onderzoeksaanpak en analyse. Dit onderzoek heeft zicht gefocust op het project en de *projectorganisatie* PersVeilig – als instrument in die bredere discussie. We hebben geen bredere analyse uitgevoerd van de ontwikkeling van agressie en geweld tegen journalisten. Ook hebben we geen analyse gemaakt (bijvoorbeeld door middel van casestudies) van meldingen en mogelijke achtergronden van agressie en geweld. We kunnen alleen concluderen dat PersVeilig een positieve bijdrage heeft geleverd aan de positie van journalisten. Geen van de stakeholders stelt dat PersVeilig ‘zijn langste tijd heeft gehad’ en niet doeltreffend is. Integendeel. Iedereen vindt dat het project een belangrijke rol heeft gespeeld bij de versterking van de positie van journalisten tegen agressie en geweld. En, nog steeds speelt omdat bedreigingen tegen journalisten eerder toe- dan afnemen. Om die reden is het wenselijk het project PersVeilig op een toekomstbestendige wijze voort te zetten. Hiervoor bestaat onder alle stakeholders een breed draagvlak. Maar ook daarbuiten is er veel waardering voor PersVeilig. Free Press Unlimited en de European Center for Press and Media Freedom bestempelen het project PersVeilig als ‘best practice’ en geven aan dat het project navolging verdient.

4.2 Organisatie en financiën

Uit de financiële verantwoording²⁴ blijkt dat PersVeilig (inclusief de Balie Persvrijheid en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers) heel ‘lean and mean’ is georganiseerd. Dat wil zeggen met minimale overheadkosten en beperkte operationele kosten zijn de doelen bereikt. Dit was mogelijk door flexibele ondersteuning vanuit de NVJ. Medewerkers van de NVJ worden ingezet voor deelactiviteiten. Daarnaast fungeert de NVJ als ‘back-up’ en als ‘ontvanger’ (aanspreekpunt) van subsidie en andere bijdragen vanuit het Rijk. Hierdoor kan de organisatie van PersVeilig worden beperkt tot een relatief kleine structurele formatie.

De kosten van PersVeilig (exclusief de Balie Persvrijheid en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers) schommelen de afgelopen twee jaar (2022 en 2023) rond de 440.000 euro per jaar.

²⁴ Verantwoording subsidie weerbaarheid Journalisten 2021-2023. De financiële verantwoording is gepaard gegaan met een controleverklaring van een onafhankelijke accountant (Van Tunen + Partners).

Over de tweede projectperiode (2021-2023) waren de inkomsten circa 1.112.000 euro. De kosten bedroegen circa 1.100.000 euro. Hiervoor zijn de activiteiten (zie hoofdstuk 3) uitgevoerd. Daarmee zijn met een relatief beperkt budget veel activiteiten/output gerealiseerd.

De kosten van de Balie Persvrijheid (circa 55.000 euro) en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers (circa 65.000 euro) worden geschat op circa 100.000-120.000 euro per jaar. Van het toegekend budget voor het Flexibel Beschermingspakket (216.000 euro) is nog circa 47.000 euro te besteden.

Het beeld dat met een relatief beperkt budget veel output is gerealiseerd, wordt bevestigd door alle stakeholders die wij in het kader van de evaluatie hebben gesproken. De rol opvatting en wijze van uitvoering van de projectleider speelt hier een belangrijke rol in.

4.3 Knelpunten en verbetermogelijkheden

Uit het onderzoek zijn de volgende knelpunten en verbetermogelijkheden naar voren gekomen:

- In de politieregistratie ontbreekt het zogenaamde ‘vinkje’ voor journalisten. Journalisten worden soms (ten onrechte) als beroepsbeoefenaren met een publieke taak aangemerkt, en soms krijgen ze in de registratie helemaal geen specifiek kenmerk vanwege hun beroep. Dit betekent dat het niet mogelijk is om op basis van de bestaande politieregistratie de aangiftes van journalisten te tellen en te analyseren. Dit vraagt op dit moment een extra slag in de vorm van koppeling van gegevens van het Meldpunt met de politiegegevens. De politie heeft desgevraagd aangegeven dat de doelgroep journalisten zo klein is in relatie tot het aantal aangiftes, dat het extra kenmerk ‘journalist’ (apart vinkje) tot een onevenredige extra administratieve last leidt. De nu toegepaste extra slag door koppeling van gegevens wordt echter arbeidsintensief gevonden, en de vraag is opgeroepen hoe lang men dit nog op deze wijze zal blijven doen.
Het nadeel van het ontbreken van het kenmerk ‘journalist’ in de registratie van de politie, is dat een goed inzicht in het aantal aangiftes en de ontwikkeling daarvan. Nu kunnen alleen achteraf deze gegevens worden afgeleid met behulp van extra acties door politie en PersVeilig, waarbij alleen gevallen die bij het Meldpunt bekend zijn, in beeld komen.
Voor de toekomst kan worden nagedacht over een houdbare ‘second best’- oplossing, bijvoorbeeld door niet op individueel niveau trachten te tellen maar door steekproefonderzoek te doen.
- De werkgeverszijde is in de stuurgroep vertegenwoordigd door het Genootschap van Hoofdredacteuren. Dit lijkt vanuit het project een logische keuze omdat de hoofdredacteuren het dichtst bij de werkvloer en de journalisten staan. Werkgevers komen veelal pas in beeld bij zware bedreigingen, zoals bij sommige misdadjournalisten ondervinden. Uiteindelijk zijn werkgevers wel verantwoordelijk voor een veilige werkomgeving van hun journalisten. Ten aanzien van PersVeilig wordt deze verantwoordelijkheid ingevuld door de hoofdredacteuren. De keuze voor ‘delegeren’ is echter niet expliciet vastgelegd en sommige werkgevers²⁵ vragen zich af – of gezien hun verantwoordelijkheid – niet ook zij een rol zouden moeten hebben in de stuurgroep.
- PersVeilig is een kleine organisatie, is wendbaar en kan zo makkelijk inspelen op externe ontwikkelingen. Daarnaast kan ze gebruik maken van de ondersteuning van de NVJ. Een kleine organisatie is echter ook kwetsbaar. Medewerkers kunnen vertrekken waardoor een relatief groot gat ontstaat. Verder is het wenselijk dat PersVeilig zich onafhankelijk (van de sector of de overheid) kan opstellen. Samenwerking met NVJ is een kracht van het project maar vormt mogelijk ook een risico. Voor alle

²⁵ In het onderzoek is onder andere gesproken met de koepelorganisatie van commerciële nieuwsorganisaties / uitgeverijen.

duidelijkheid: in de afgelopen drie jaar is dit niet een risico gebleken, veelal ook omdat onder de verschillende stakeholders, ten aanzien van de aanpak van agressie en geweld tegen journalisten, overeenstemming bestond. Ook in de toekomst wordt dit niet verwacht maar het is wenselijk de afstand tussen PersVeilig en NVJ iets te vergroten en te verzakelijken (zonder natuurlijk het kind met het badwater weg te gooien).

- Over de naleving van het protocol kan alleen in algemene termen worden geconcludeerd. Men (stuurgroep) vindt dat in het algemeen de afspraken goed worden nageleefd. Daarbij geven geïnterviewden aan dat als er een probleem is, dit wordt opgepakt. Hetgeen mogelijk is door de korte lijnen tussen de leden van stuurgroep en de projectorganisatie. Door de onderzoekers kan niet worden geconcludeerd of het protocol - in welke gevallen wel of in welke gevallen niet - wordt nageleefd. Als het wenselijk is om hier meer inzicht te verkrijgen dan zou nader onderzoek moeten worden gedaan naar de meldingen en mogelijke vervolgacties (aangifte), bijvoorbeeld door middel van casestudies. Opmerkelijk is wel dat de werkgevers en journalisten zijn geïnterviewd onvoldoende op de hoogte waren van de afspraken waar zij uitvoering aan zouden moeten geven (bijvoorbeeld de mogelijkheid om als werkgever de aangifte te doen).
- PersVeilig is nu een project. Op dit moment ontbreekt een (financieel) toekomstbestendige organisatie van PersVeilig (inclusief de Balie Persvrijheid en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers). Vanuit de Tweede Kamer is de regering verzocht te komen met een oplossing (aangenomen motie Sjoerdsma e.a. Kamerstukken II 2022/23, 32827 nr.254). In een reactie hierop - hebben de bewindspersonen van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aangegeven dat zij inzetten op een structurele organisatie.
“We zetten vanaf 1 januari 2025 conform deze motie een structurele organisatie neer met blijvende steun van de overheid. Hoe de organisatie en gezamenlijke financiering precies moet worden vormgegeven wordt op basis van een evaluatie en gesprekken met de sector vastgesteld.”²⁶

²⁶ Voortgangsbrief persvrijheid en persveiligheid van 23 mei 2023, Kamerstukken II 2022/23, 31777, nr. 54.

5 Toekomst

In dit slothoofdstuk staan we stil bij de vraag wat er nodig is om de organisatie PersVeilig meer toekomstbestendig te maken. Uit de evaluatie is duidelijk geworden dat alle stakeholders het wenselijk achten dat PersVeilig wordt gecontinueerd. Agressie en geweld tegen journalisten is nog steeds een veelvoorkomend probleem; acht op de tien journalisten heeft weleens te maken gehad met agressie en bedreigingen. Voor het goed functioneren van de rechtsstaat is een onafhankelijke, pluriforme pers die in veiligheid haar werk kan doen essentieel. PersVeilig heeft hier de afgelopen jaren een sleutelrol in gespeeld.

5.1 Randvoorwaarden voor toekomstbestendige organisatie

De overheid heeft aangegeven dat financiering door middel van projectsubsidies eindig is. Dit verhoudt zich niet tot de wens van de overheid om PersVeilig structureel bij te dragen. Om structureel (mee) te kunnen financieren dient PersVeilig een rechtspersoon te zijn. Een financiële relatie (bijv. een subsidiërelatie) met de overheid kan alleen als PersVeilig een rechtspersoon krachtens publiekrecht is.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie en in de interviews met stakeholders zijn de randvoorwaarden (toetsingscriteria) benoemd voor een toekomstbestendige organisatie (=rechtspersoon) van PersVeilig.

De belangrijkste randvoorwaarden zijn:

- De organisatie dient onafhankelijk te zijn;
- Voor de organisatie dient er draagvlak te zijn vanuit de sector (zowel publiek als privaat; werkgevers, werknemers en freelancers);
- De organisatie is herkenbaar, deskundig en zichtbaar voor alle journalisten;
- De organisatie continueert en ontwikkelt samen met de sector projectactiviteiten (meldpunt, cursussen, veiligheid, juridische ondersteuning, vormen van geweld et cetera) tegen agressie, geweld en bedreiging van journalisten;
- De organisatie moet de samenwerking met politie en het Openbaar Ministerie kunnen continueren en (waar wenselijk) door ontwikkelen (protocol);
- De organisatie dient over voldoende structurele financiële middelen te beschikken. Het is daarbij wenselijk (gezien de gedeelde verantwoordelijkheid) de financiering vanuit het Rijk (algemeen belang) en de sector (belang van de beroepsgroep) vorm te geven;
- De organisatie kent een horizontale of platte organisatiestructuur (weinig tussenliggende managementlagen en minimale overheadkosten).

5.2 Toekomstige organisatie van PersVeilig

Verschillende organisatievormen zijn in de interviews besproken. De voorkeur van de stakeholders gaat uit naar drie vormen. Deze sluiten ook het beste aan op de huidige projectorganisatie:

1. continuering van de projectorganisatie (als project ondergebracht bij de NVJ);
2. onafhankelijke stichting (met bestuur vanuit de sector) met eigen bureau en mensen in dienst;
3. onafhankelijke stichting (met bestuur vanuit de sector) die als opdrachtgever van PersVeilig optreedt.

ad 1. projectorganisatie

Dit zou betekenen dat de huidige projectorganisatie wordt gecontinueerd. PersVeilig wordt (juridisch) ondergebracht bij de NVJ. De stuurgroep, in haar huidige vorm/samenstelling, stuurt het project aan. Op deze wijze kan de huidige dienstverlening eenvoudig worden gecontinueerd en worden uitgebouwd. De NVJ verzorgt de administratieve kant van het project; ‘verander een succesformule zo min mogelijk’. In deze constructie moet de NVJ optreden als rechtspersoon als uitvoerder van het project PersVeilig. Bij deze organisatievorm is het de vraag of de onafhankelijkheid voldoende is gewaarborgd. Daarnaast is het de vraag of de NVJ deze verantwoordelijkheid en bijbehorende (bedrijfsmatige) risico’s wil en kan dragen. Vanuit de ministeries is aangegeven de keuze voor de organisatievorm vooral aan de sector over te laten. Voor subsidieverlening is essentieel dat het om een vastgelegde taak gaat waarover als zodanig verantwoording kan worden afgelegd.

ad 2. onafhankelijke stichting met een eigen bureau

Om de onafhankelijkheid beter te borgen zou PersVeilig als aparte organisatie (bijvoorbeeld een stichting met bestuur vanuit de sector) kunnen worden vorm gegeven. Dit zou betekenen dat er een klein bureau moet worden ingericht en dat de medewerkers (in principe) in dienst komen van PersVeilig. De huidige dienstverlening kan worden gecontinueerd vanuit deze nieuwe stichting. Voordeel is dat PersVeilig dan helemaal op eigen benen staat. Een eigen organisatie heeft en deze direct kan aansturen.

Belangrijk nadeel van deze vorm is dat de huidige flexibiliteit (door samenwerking met de NVJ in backoffice en activiteiten) voor een groot deel verdwijnt. De huidige ondersteuning van de NVJ zou moeten worden omgezet in fte’s binnen PersVeilig. Het is de vraag of dat altijd efficiënt is. De vraag naar ondersteuning van uit de NVJ is aan verandering onderhevig. De verwachting is dat de kosten van PersVeilig (in vergelijking met de huidige subsidie) aanzienlijk zullen stijgen omdat ook extra capaciteit moet worden gereserveerd.

ad 3. onafhankelijke stichting als opdrachtgever van PersVeilig

Een tussenvorm is mogelijk het oprichten van een stichting (met een bestuur vanuit de sector) die als opdrachtgever en kwaliteitsbewaker van PersVeilig optreedt. Het bestuur geeft vervolgens één van de partijen in de sector de opdracht om PersVeilig uit te voeren (bijvoorbeeld de NVJ). De stichting beheert de financiën vanuit de overheid en de sector, en controleert (kwaliteitsbewaking) de uitvoerders van PersVeilig. Dit is qua vorm te vergelijken met de Onafhankelijke Stichting Persvrijheidsfonds (alleen die sturen geen projectorganisatie zoals PersVeilig aan). Belangrijk voordeel is dat op dezelfde succesvolle wijze aan PersVeilig kan worden doorgewerkt (‘lean and mean’) en de stuurgroep haar werk kan continueren zonder dat het hele project op de schop gaat. Voor ministeries heeft een dergelijke vorm ook de voorkeur omdat er dan een formele onafhankelijke contractpartner is met duidelijke lijnen naar de sector. De stichting legt vervolgens verantwoording af aan de ministeries en de sector. Nadeel is dat de kosten zullen toenemen (inclusief extra administratieve lasten), terwijl in de vorm en uitvoering van PersVeilig (en waarschijnlijk ook de beleving van de doelgroep ten aanzien van de dienstverlening) niets zal veranderen.

structurele financiering van PersVeilig

Belangrijk knelpunt van de huidige projectorganisatie is het ontbreken van structurele financiering. De afgelopen jaren lagen de kosten voor het project PersVeilig rond de 450.000 euro per jaar (2022 en 2023) en het de Balie Persvrijheid en Flexibel Beschermingspakket Freelancers circa 100.000-120.000 euro. Door PersVeilig anders te positioneren (en het oprichten van een stichting) zullen de kosten stijgen. Dit past bij het verder professionaliseren van een project. Dit betekent dat voor de komende jaren rekening moet worden gehouden met een benodigd budget van 600.000 euro per jaar. De nog op te richten stichting zou hier met de overheid en de sector meerjarige afspraken (3 tot 5 jaar) moeten maken over wie wat bijdraagt met het oog op de continuïteit van PersVeilig en de dienstverbanden van het personeel. Het blijft wenselijk dat

de financiële middelen gedeeltelijk van de overheid en gedeeltelijk uit de sector blijven komen. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat persveiligheid zowel een algemeen belang dient (functioneren democratische rechtsstaat) als een werknemersbelang waarvoor werkgevers/opdrachtgevers (veilige werkomgeving) verantwoordelijk zijn. In de interviews is gesproken over de mate waarin de sector op dit moment meebetaalt aan PersVeilig. Het beeld is dat dit relatief beperkt is (circa 110.000 euro, nog geen 20% van de 600.000 euro). Het is wenselijk over de verdeling Rijk - sector in de toekomst ook nadere afspraken te maken. Zo ook de bijdrage vanuit de verschillende ministeries. Vanuit PersVeilig (en de NVJ) is aangegeven met het oog op de administratieve lasten het wenselijk is met één ministerie afspraken te maken.

Schema 5.1 Scoringskaart organisatievormen versus randvoorwaarden

<i>Toetsingscriteria</i>	<i>Projectorganisatie onder NVJ</i>	<i>Stichting met eigen bureau</i>	<i>Stichting als opdrachtgever</i>
Onafhankelijke organisatie	-	+	+
Draagvlak vanuit de sector	-/+	+	+
Herkenbaar, deskundig en zichtbaar	+	+	+
Continuïteit dienstverlening	+	+	+
Samenwerking met stuurgroep	+	+	+
Uitgavenniveau organisatie en dienstverlening	laag (+)	hoog (-)	midden (-/+)
Horizontale / platte organisatie	+	-	+

Bijlagen

A Beleidslogica: activiteiten en beoogde werking

A.1.1 Activiteiten

Ten einde de doelen te bereiken zijn in het project activiteiten opgenomen. De activiteiten zijn ondergebracht in deelprojecten. In PV1 zijn drie deelprojecten onderscheiden, in PV2 is dat uitgebreid naar vijf deelprojecten.

In project PV2 zijn de volgende vijf deelprojecten onderscheiden (met verwijzing naar deelproject in PV1):

- E. Inhoud en beleid (was ook A in PV1)
- F. Communicatie (was C in PV1)
- G. Meldpunt (nieuw in PV2)
- H. Kennisoverdracht (was B in PV1)

Daarnaast zijn er maatregelen in het kader van het project als geheel:

- G. Projectbrede maatregelen.

Tot slot is 'Bedrijfsvoering' als deelproject E opgenomen. Dit scharen we niet onder de activiteiten om de subdoelen (output) te bereiken, maar onder de input (zie paragraaf 2.4).

Hieronder worden per deelproject (volgens de indeling in PV2) van de maatregelen beschreven:

- de inhoud van de activiteiten;
- de veronderstelde werking van de activiteiten, dat wil zeggen de manier waarop het pakket activiteiten van een deelproject wordt geacht bij te dragen aan een of meer subdoelen van PersVeilig.

A.1.2 A. Inhoud en beleid

activiteiten binnen A. Inhoud en beleid

In PersVeilig 1 zijn drie maatregelen opgenomen. In PersVeilig 2 zijn hieraan drie maatregelen toegevoegd. PersVeilig 1 bevat de maatregelen:

- A. 1 het opstellen en implementeren van een collectieve norm voor welk (agressief en intimiderend) gedrag niet acceptabel wordt gevonden.
- A. 2 het opstellen en implementeren van een veiligheidsplan voor werkgevers (alsmede opdrachtgevers) en journalisten, gebaseerd op de collectieve norm.
- A. 3 het opstellen en implementeren van een Protocol Geweld tegen Media voor politie en justitie, gebaseerd op de collectieve norm.

In PersVeilig2 zijn, in vervolg hierop, toegevoegd:²⁷

- A. 4 Advies en ondersteuning
- A. 5 Onderhouden van contacten
- A. 6 Ontwikkelingen en ervaringen volgen en verwerken.

²⁷ Projectplan PersVeilig 2, onder "A Inhoud en beleid". Clustering en vervolgnummering door de onderzoekers.

toelichting op de activiteiten

ad A.1. Collectieve norm

Een collectieve norm betreft het vastleggen van welk (agressief en intimiderend) gedrag niet acceptabel wordt bevonden en altijd zal leiden tot actie vanuit de werkgever/journalisten. Dat betekent dat in die gevallen door de betrokken journalist melding wordt gedaan bij de werkgever/ PersVeilig en indien aan de orde aangifte wordt gedaan.²⁸

Om vanuit OM en Politie binding te houden met de collectieve norm van de mediasector, wordt in de tekst van de collectieve norm opgenomen dat OM en Politie de collectieve norm ondersteunen, en handelen volgens de afspraken als vastgelegd in het Protocol.²⁹

ad A.2. Veiligheidsplan – voor journalisten

Het veiligheidsplan is een leidraad voor de journalisten en de mediabedrijven, in hun rol van werkgever of opdrachtgever. Het wordt gebaseerd op de collectieve norm. Het bevat handvatten voor werkgevers/opdrachtgevers en journalisten (zowel in vaste dienst als freelance) hoe om te gaan met (dreiging van) agressie, geweld en bedreiging, zowel voor, tijdens als na de gebeurtenis(sen).³⁰

Het plan is een praktische uitwerking op het gebied van preventie, scholing, het gebruik van digitale kennisbanken en –hulpmiddelen, heldere procedures over welke maatregelen genomen moeten worden na een gebeurtenis, inclusief de melding of aangifte en de nazorg.³¹

ad A.3. Protocol Geweld tegen Media – voor politie en het Openbaar Ministerie

Het protocol is een leidraad voor politie en het Openbaar Ministerie. Het is ook gebaseerd op de collectieve norm.

Het protocol wordt onderschreven door NVJ, Genootschap van Hoofdredacteuren, Openbaar Ministerie en Politie, waarin Openbaar Ministerie en Politie zich hebben gecommitteerd aan afspraken m.b.t. registratie van meldingen en aangiftes, prioriteit aan opvolging daarvan, kwaliteit en van onderzoeken en processen-verbaal, snelrecht, schadeverhaal op de dader, hogere strafeisen, informatie over slachtofferpositie aan slachtoffer en werkgever en actief communicatiebeleid.³² Bij agressie tegen journalisten stelt het OM een 200 % hogere strafeis ten opzichte van het uitgangspunt in de strafvorderingsrichtlijnen van het betreffende delict (de reguliere strafeis). Deze gelijkstelling van journalisten met functionarissen met een publieke taak voor de hogere strafeis vormt een belangrijke pijler van PersVeilig.

ad A.4 Advies en ondersteuning

Dit betreft de volgende activiteiten:³³

- Adviseren en ondersteunen van journalisten die vragen, hulp of advies nodig hebben
- Adviseren en helpen van hoofdredacties om veiligheidsbeleid op te zetten
- Ondersteunen van (hoofd)redacties bij het implementeren van het Veiligheidsplan.

ad A.5. Onderhouden van contacten

Dit betreft de volgende activiteiten:³⁴

- Contact onderhouden met journalisten en hoofdredacties die te maken hebben gekregen met agressie, bedreiging of geweld
- Contact onderhouden met Politie en Openbaar Ministerie.

²⁸ Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 13-7-2018.

²⁹ Aantekeningen uit het overleg van de Stuurgroep PersVeilig d.d. 10 juli 2019

³⁰ Projectplan PersVeilig 2.

³¹ Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 13-7-2018.

³² Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 13-7-2018.

³³ Projectplan PersVeilig 2.

³⁴ Projectplan PersVeilig 2.

ad A.6. Ontwikkelingen en ervaringen volgen en verwerken

Het volgen en verwerken van ontwikkelingen en ervaringen gebeurt door middel van:³⁵

- Voortdurend in kaart brengen van doelgroepen, hun specifieke behoeften en de mate van kwetsbaarheid. Dit gebeurt door middel van het laten uitvoeren van onderzoeken, waardoor breder en dieper inzicht wordt verkregen dan het alleen monitoren van de meldingen bij het meldpunt PersVeilig.
- Het volgen van nationale- en internationale ontwikkelingen op het vlak van persveiligheid
- Deelnemen aan bijeenkomsten en conferenties.

veronderstelde werking van de activiteiten

Het deelproject 'A. Inhoud en beleid' draagt bij aan de subdoelen:

- Bewustzijn doelgroep
- Preventie
- Kennis en vaardigheden
- Praktische ondersteuning
- Juridische bescherming
- Heldere definities en procedures.

De activiteiten worden geacht bij te dragen aan deze subdoelen via de volgende mechanismen:

- als expliciet duidelijk is wat wel en wat niet toelaatbaar is, leidt dit tot beter bewustzijn bij alle potentieel betrokkenen (journalisten, werkgevers, samenleving waaronder politiek): in- en extern signaal "dit gedrag accepteren wij nooit".³⁶ Dit heeft een preventieve werking en vergroot de meldings- en aangiftebereidheid.
- om beter bestand te zijn tegen agressie en geweld is meer kennis en bewustzijn nodig bij werkgevers en journalisten. Dit kan verkregen worden door het opstellen van een veiligheidsplan voor journalisten.³⁷
- lagere drempel voor melding en aangifte:
 - aan het doen van aangifte gaat een afweging door het slachtoffer vooraf. Het stellen van een collectieve norm maakt een dergelijke afweging eenvoudiger.
 - een protocol betekent dat journalisten niet meer het gevoel hoeven te hebben dat de urgentie bij de politie ontbreekt en de aangifte op de grote stapel terecht komt³⁸ of dat men na een aangifte niets mee hoort (geen opvolging door politie en OM)³⁹, waardoor men zou afzien van aangifte.
- beschermende werking, die substantieel kan worden versterkt als de werkgever namens de journalist aangifte doet.⁴⁰

Verondersteld wordt derhalve:

- dat het doen van aangifte de bescherming van journalisten verbetert;
- dat het hanteren van een collectieve norm de aangiftebereidheid bevordert;
- dat kennis en bewustzijn bij journalisten bijdragen aan hun weerbaarheid;
- maatregelen op het gebied van preventie, scholing en heldere procedures na een gebeurtenis bijdragen aan kennis en bewustzijn bij journalisten;

³⁵ Projectplan PersVeilig 2.

³⁶ Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 13-7-2018.

³⁷ Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 13-7-2018.

³⁸ Hoorzitting bedreiging journalisten, Als we ergens draaien waar het goed gaat, zijn we al blij. 13-8-2018.

³⁹ Opbrengst van bijeenkomst NCTV met journalisten op 4 november in A'dam. 20-11-2019.

⁴⁰ Politie, Staf Korpsleiding, Directie Operatie, Ruud Verkuijlen: Agressie en geweld tegen journalisten. D.d. 6-2-2018.

- een protocol de houding, het optreden en het afhandelen van meldingen en aangiften bij politie en OM verbeterd.

A.1.3 B. Communicatie

activiteiten binnen B. Communicatie

In PersVeilig 1 zijn drie maatregelen opgenomen. In PersVeilig 2 zijn hieraan vier maatregelen toegevoegd.

PersVeilig 1 bevat de maatregelen:

- B. 1 Een communicatieplan
- B. 2 (Content voor) publicaties vanuit PersVeilig
- B. 3 Bijeenkomsten om bekendheid te geven aan PersVeilig.

In PersVeilig2 zijn, in vervolg hierop, toegevoegd:⁴¹

- B. 4 PersVeilig ‘in de markt zetten’
- B. 5 Woordvoerder PersVeilig
- B. 6 Website PersVeilig actueel houden
- B. 7 Behoeftetepeiling journalisten.

toelichting op de activiteiten

ad B.1. Communicatieplan

Het communicatieplan bevat:

- planning van acties richting achterbannen (werkgevers, journalisten in vaste dienst, freelance journalisten) en publiek;
- afspraken over interne communicatie binnen OM en politie;
- beoogde resultaten.

Het doel van dit plan is bewustzijn kweken, kennisoverdracht en het creëren van draagvlak.

ad B.2. (Content voor) publicaties

Dit betreft tekst en beeld voor de app/website, voor nieuwsbrieven, voor persberichten, voor artikelen in bedrijfsorganen, advertenties, banners, presentaties, etc.

ad B.3. Bijeenkomsten

Dit betreft bijeenkomsten om bekendheid te geven aan PersVeilig: een centrale ‘aftrapbijeenkomst’, bijeenkomsten voor werkgevers, 5 regionale bijeenkomsten voor werkgevers en journalisten in vaste dienst en een bijeenkomst voor freelance (foto)journalisten.

ad B.4 PersVeilig ‘in de markt zetten’

Het in de markt zetten van PersVeilig, zowel richting de doelgroep als naar het grote publiek; ambassadeurschap richting redacties en uitgevers. De wijze waarop dat gebeurt en wat eronder wordt verstaan, is niet expliciet in het projectplan opgenomen.

ad B.5. Woordvoerder PersVeilig

Optreden als woordvoerder namens PersVeilig na en in overleg met de stuurgroep.

⁴¹ Projectplan PersVeilig 2, onder “B. Communicatie”. Clustering en vervolgnnummering door de onderzoekers.

ad B.7. Behoefteteiling journalisten

Dit betreft het periodiek peilen van de behoefte van journalisten, voor eventuele aanpassing van producten en diensten, of het agenderen van nieuwe ontwikkelingen bij de stuurgroep. De wijze waarop dat gebeurt en wat eronder wordt verstaan, is niet expliciet in het projectplan opgenomen.

PersVeilig heeft tweemaal een onderzoek laten uitvoeren door I&O research, die onder deze noemer kunnen worden geschaard: in 2021 is een onderzoek gedaan naar agressie en bedreiging richting journalisten en in november 2022 naar de veiligheid van vrouwelijke journalisten.⁴²

veronderstelde werking van de activiteiten

Het deelproject 'B. Communicatie' draagt bij aan de subdoelen:

- Bewustzijn doelgroep
- Preventie
- Kennis en vaardigheden
- Ruchtbaarheid problematiek

De activiteiten worden geacht bij te dragen aan deze subdoelen via de volgende mechanismen:

- Communicatie met de doelgroepen (journalisten en werkgevers) moet ertoe leiden dat ze bekend zijn met PersVeilig en de door PersVeilig ontwikkelde instrumenten gebruiken
- Communicatie moet zorgen voor draagvlak binnen de sector.

A.1.4 C. Meldpunt

toelichting op het meldpunt

Dit is een meldpunt voor incidenten en gebeurtenissen, dat zowel digitaal (website) als telefonisch bereikbaar is.⁴³

Journalisten of hun werkgever kunnen via een websiteformulier of telefonisch incidenten melden. De melder krijgt een persoonlijke reactie. Naast een ontvangstbevestiging bevat die reactie ook aanbod voor – doorgeleiding naar – hulp, indien opportuun.

veronderstelde werking van de activiteiten

Het deelproject 'C. Meldpunt' draagt bij aan de subdoelen:

- Praktische ondersteuning
- Heldere definities en procedures
- Ruchtbaarheid problematiek

De activiteit wordt geacht bij te dragen aan deze subdoelen via de volgende mechanismen:

- Persoonlijke beantwoording van de elke melding, inclusief – indien van toepassing – een advies voor eventueel vervolg, biedt direct praktische ondersteuning aan elke individuele melder.
- Via het meldpunt (en beantwoording) raken melders op de hoogte van de mogelijke procedures
- Laagdrempelige en eenvoudige toegang tot het meldpunt bevordert dat er meldingen worden gedaan.
- Signaalwerking: de meldingen kunnen input zijn voor het ontwikkelen van nieuw beleid, het bijsturen van bestaand beleid, het actueel houden van de inhoud van trainingen, van de website, communicatie

⁴² <https://www.persveilig.nl/over-persveilig/onderzoek>

⁴³ Projectplan PersVeilig 2.

en het werken aan oplossingen voor gebleken knelpunten (o.a. in de naleving van afspraken in het Protocol of andere afspraken met de partners van PersVeilig).

A.1.5 D. Kennis(-overdracht) en vaardigheden

activiteiten binnen D. Kennis(-overdracht) en vaardigheden

In PersVeilig 1 zijn drie maatregelen opgenomen. In PersVeilig 2 worden deze verder vervolgd. Het betreft:

- D. 1 Ontwikkeling trainingen, gericht op journalisten en werkgevers (op het niveau van redactionele leidinggevenden)
- D. 2 Geven van trainingen
- D. 3 Ontwikkeling en lancering van een app of website

toelichting op de activiteiten

ad D.1. Ontwikkeling trainingen

Het ontwikkelen van specifieke trainingen die ervoor zorgen dat journalisten weerbaar zijn tegen vormen van agressie en intimidatie. Een training moet de deelnemers in maximaal 1 dag leren hoe te handelen bij agressie en geweld, hoe ermee om te gaan, welke stappen te nemen zijn zowel preventief als meteen na de gebeurtenis, wat aangifte inhoudt en betekent, welke nazorg nodig is. Deelnemers leren wat het betekent als een journalist tijdens het uitoefenen van zijn beroep wordt geconfronteerd met agressie of bedreiging. De trainingen zijn bedoeld voor journalisten en redactioneel leidinggevenden. Daarnaast wordt een studiepakket voor studenten van hogescholen en universitaire masteropleidingen ontwikkeld.

ad D.2. Geven van trainingen

De ontwikkelde trainingen moeten in de praktijk worden gegeven aan de doelgroepen zodat zoveel mogelijk mensen deelnemen:

- het laten verzorgen van trainingen voor journalisten, werkgevers en opdrachtgevers door de NVJ Academy;
- het laten uitvoeren van een lespakket door hogescholen en universitaire masteropleidingen. Het is de bedoeling dat het lespakket gepaard gaat met een les of college binnen de opleiding, te bekostigen door de opleidingen.

ad D.3a. Website of app ontwikkelen en actueel houden

Dit dient een praktische tool te zijn voor journalisten waarop zij informatie kunnen vinden.

Het betreft informatie over onder andere wat strafbare feiten zijn, hoe je kunt omgaan met een serieuze bedreiging, wat is het verschil tussen een melding en aangifte, hoe je een melding moet doen bij je werkgever of aangifte bij politie, wat je kunt verwachten, hoe je snel de juiste personen benadert en wie dat zijn. Gebruiksvriendelijkheid is een vereiste: de informatie moet snel beschikbaar zijn.

Website: het gaat om een informatieve website voor praktisch gebruik door journalisten.

App 'GTM' (Geweld tegen media): een praktisch handvat om informatie Deze app bevat praktische zaken als; wat zijn strafbare feiten, hoe moet ik aangifte doen.⁴⁴

⁴⁴ Akkoord Stuurgroep Agressie en geweld tegen journalisten. 13-7-2018. NB. De app is er uiteindelijk niet gekomen, omdat binnen PersVeilig werd geoordeeld, dat de website de functie van praktische tool al vervulde.

In PV2 is met betrekking tot de (inmiddels gerealiseerde) website opgenomen dat deze inhoudelijk actueel moet worden gehouden en verder inhoudelijk moet worden ontwikkeld.

veronderstelde werking van de activiteiten

Het deelproject 'D. Kennis(-overdracht) en vaardigheden' draagt bij aan de subdoelen:

- Preventie
- Kennis en vaardigheden

De activiteiten worden geacht bij te dragen aan deze subdoelen via de volgende mechanismen:

- Trainingen vergroten de weerbaarheid van de deelnemende journalisten (in wording) door middel van kennis en oefening, zowel gericht op het voorkomen van agressie als het omgaan met agressie als die zich voordoet.
- Hoe meer training is gegeven, des te groter wordt het draagvlak binnen de sector wordt.

Goed en snel toegankelijke praktische informatie over hoe te handelen bij agressie of bedreiging leidt ertoe dat journalisten sneller handelen en bewust een adequate weg hiervoor kiezen.

A.1.6 Projectbrede activiteiten

activiteiten binnen Projectbrede activiteiten

Naast de deelprojecten op thema's zijn er twee projectbrede activiteiten. Het betreft activiteiten die een zelfstandige positie hebben. De positionering ten opzichte van PersVeilig is vooralsnog niet scherp in beeld.⁴⁵ Het betreft:

1. Balie Persvrijheid
2. Flexibel Beschermingspakket Freelancers

toelichting op de activiteiten

ad 1. Balie Persvrijheid⁴⁶

De Balie Persvrijheid ondersteunt journalisten bij alle vragen die raken aan de persvrijheid. Dat betreft juridisch advies of rechtshulp vóór (preventief) of na (als er sprake is van een incident) een publicatie of ondersteuning in kwesties waarin een journalist wordt belemmerd bij het verkrijgen van informatie. De Balie Persvrijheid is een gratis dienst die ook beschikbaar is voor alle journalisten.

De Balie is te vinden op de website van de NVJ.

ad 2. Flexibel Beschermingspakket Freelancers⁴⁷

Wanneer er sprake is van een dreigende situatie als gevolg van het journalistieke werk van een journalist, is het uitgangspunt dat er in eerste instantie een gedeelde verantwoordelijkheid ligt bij journalisten zelf en hun werk- of opdrachtgevers om te zorgen voor een veilige werkomgeving, ongeacht het soort contract of overeenkomst.

Waar freelancers geen of onvoldoende ondersteuning kunnen krijgen vanuit werk- of opdrachtgever, is ondersteuning mogelijk vanuit PersVeilig.

⁴⁵ Vanuit de bedrijfsvoering van PersVeilig is toegezegd het organisatorische model te zullen schetsen en toelichten. (Stand 1-12-2023).

⁴⁶ <https://www.nvj.nl/balie-persvrijheid>

⁴⁷ KST 31 777-28684 Nr. 30, d.d. 7 oktober 2021.

Freelancers kunnen bij dreiging via PersVeilig ook van beschermingsmiddelen worden voorzien, zoals een bodycam, een noodknopvoorziening of een woningscan om zwakke plekken te identificeren. Dit betreffen beschermingsmiddelen voor dreigende situaties in zowel de werkomgeving als in de woonomgeving.

veronderstelde werking van de activiteiten

De beide projectbrede activiteiten dragen bij aan de subdoelen:

- Preventie
- Praktische ondersteuning
- Juridische bescherming (rechtsbijstand)
- Heldere definities en procedures.

De activiteiten worden geacht bij te dragen aan deze subdoelen via de volgende mechanismen:

Balie:

Rechtskundig advies en hulp dragen bij aan de versterking van de juridische positie van journalisten. Juridisch advies richt zich vooral op praktische ondersteuning in voorkomende gevallen en eventuele ondersteuning bij melding of aangifte ervan. Juridische hulp draagt bij aan de bescherming van journalisten. Doordat de Balie zich ook richt op advisering vóór publicatie draagt deze maatregel ook bij aan preventie van agressie en dreiging. De gedachte is dat het kiezen van de juiste formuleringen en robuuste onderbouwing kan helpen voorkomen dat er agressie of bedreiging ontstaat.

Flexibel Beschermingspakket Freelancers: ⁴⁸

Concrete beschermingsmiddelen beschermen journalisten in situaties waar reeds sprake is van agressie of bedreiging. Deze activiteit is dus vooral gericht op praktische ondersteuning.

⁴⁸ KST 31 777-28684 Nr. 30, d.d. 7 oktober 2021.

B Protocol PersVeilig

Oktober 2019

De mediasector, de politie en het Openbaar Ministerie nemen stappen tegen geweld en agressie tegen journalisten. Op deze manier hopen de verschillende partijen dreiging, geweld en agressie te verminderen. De beroepsgroep heeft een collectieve norm opgesteld (zie bijlage A). Dat betekent dat bij gebeurtenissen die in de collectieve norm zijn opgenomen, de betrokken journalist melding doet bij de werkgever en/of PersVeilig, en, indien aan de orde, ook aangifte, bij voorkeur via de werkgever. De bij PersVeilig betrokken partijen onderstrepen het belang van deze collectieve norm om zo kenbaar te maken dat zulk gedrag niet wordt geaccepteerd en ertegen zal worden opgetreden.

Waar *werkgever* staat dient ook *opdrachtgever* te worden gelezen.

Werkgevers

Werkgevers in de mediasector zijn verantwoordelijk voor de veiligheid, gezondheid en het welzijn van de voor hen werkzame journalisten. Dat betekent dat werkgevers bij elke vorm van verslaggeving of publicaties die risico's met zich mee kunnen brengen, zorgen voor voldoende voorbereidingstijd en preventieve maatregelen, zoals effectieve trainingen. In de cao wordt daartoe een scholingsbudget opgenomen, dat is geormerkt voor dit doel. Daarnaast zorgt de werkgever ervoor dat het bedrijf zelf ook is voorbereid op dreigingen. Handvatten worden hiertoe aangereikt in het bijgevoegde 'Veiligheidsplan Nederlandse media' (Bijlage B).

In het geval van veiligheidsincidenten staat de werkgever naast de werknemer c.q. opdrachtnemer. Volledige steun is noodzakelijk. De ervaringen kunnen traumatisch zijn. De werkgever zorgt voor psychosociale hulpverlening.

De werkgever doet aangifte in plaats van de journalist. Na vervelende gebeurtenissen kan dit onderdeel zijn van de zorgplicht van de werkgever. Bovendien wordt dan het adres van de werkgever opgenomen in de aangifte wat extra bescherming biedt aan de journalist.

Journalisten

Journalisten in dienstverband of met een vaste opdrachtgever in de mediasector volgen trainingen die de werkgever aanbiedt en zullen handelen volgens de verantwoordelijkheden die in het Veiligheidsplan Nederlandse Media zijn opgenomen. Voor freelancers zonder opdrachtgever zullen door of via PersVeilig trainingen aangeboden worden.

Voor journalisten is het van het grootste belang dat alle incidenten gemeld worden bij de werkgever en bij het meldpunt PersVeilig. De werkgever heeft vervolgens de verantwoordelijkheid om de journalist te ondersteunen bij de vervolgstappen. Voor freelancers geldt dat zij incidenten bij hun vaste opdrachtgever melden. Freelancers zonder opdrachtgever kunnen bij meldpunt PersVeilig terecht.

Politie

Journalisten hebben bij de politie een preferente positie gekregen. Dat betekent dat er een bijzonder regime geldt voor journalisten. De beroepsgroep krijgt een apart vinkje in het dossier. Het betekent dat journalisten die zich melden bij de politie voor het doen van aangifte, zich bekend moeten maken als journalist. Politie en OM geven vervolgens hoge prioriteit aan opsporing en vervolging van de verdachten van agressie en geweld tegen journalisten. Journalisten hebben hiermee dezelfde rechtspositie gekregen als medewerkers met een publieke functie (denk aan politieambtenaren, brandweerpersoneel, onderwijzers, hulpverleners,

etc.). De preferente positie geldt alleen als het strafbaar feit gerelateerd is aan het uitoefenen van de functie van journalist. Geweld en agressie tegen de journalist als privé persoon leidt niet tot een preferente positie, tenzij een bedreiging in de privésfeer plaatsvindt met het doel om de journalist anders te laten berichten dan deze onder normale omstandigheden zou doen.

Soms is aangifte niet nodig, maar volstaat een melding met een verklaring van het slachtoffer. Die afweging wordt door de politie gemaakt. Ook kan het zijn dat een 'klacht' wordt ingediend. In dat geval vraagt de journalist om optreden door de politie.

De politie heeft zich gecommitteerd aan het volgende:

- Meldingen van agressie en/of geweld tegen journalisten krijgen directe opvolging.
- Indien een strafbaar feit is gepleegd en de verdachte daarbij direct bekend is, dienen altijd opsporingshandelingen te volgen conform de aanwijzing opsporing.
- Agressie en geweldszaken tegen journalisten zijn geen bagatelzaken.
- Een aangifte van een strafbaar feit wordt altijd opgenomen. Bij twijfel over strafbaarheid van het feit wordt direct contact gelegd met het Openbaar Ministerie. Indien er geen sprake is van een strafbaar feit wordt in verband met dossiervorming altijd een mutatiegemaakt.
- Er wordt in beginsel proces-verbaal opgemaakt en deze wordt zo spoedig mogelijk opgestuurd naar het Openbaar Ministerie.
- De politie zorgt voor eenduidige registratie (landelijke code) conform de afspraken met het Openbaar Ministerie op welke wijze het proces verbaal wordt aangeleverd.
- Als blijkt dat agressie en/of geweld tegen een journalist zich niet alleen beperkt tot de werkomgeving, maar zich ook uitstrekt tot de privésfeer dan wordt de aangever en/of werkgever geadviseerd over te nemen maatregelen.
- Werkgevers kunnen aangifte doen van agressie en geweld tegen hun werknemers. Het slachtoffer wordt in dat geval in beginsel als getuige gehoord.
- Werkgevers die vaker te maken hebben met geweld tegen hun werknemers kunnen hierover (aangifte)afspraken maken met de politie.
- Het adres van de werkgever kan worden opgegeven als huisadres. De politie informeert aangevers en/of getuigen over de mogelijkheden hieromtrent.
- Geweldszaken tegen journalisten worden in beginsel door de recherche behandeld.
- Bij de opsporing en vervolging van deze zaken wordt zoveel mogelijk lik-op-stukbeleid toegepast. Bij ernstige vormen van agressie en geweld wordt de verdachte niet eerder heengezonden dan nadat contact is opgenomen met het Openbaar Ministerie.
- De politie informeert de benadeelde optimaal en ondersteunt het verhalen van de schade op de dader.

Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie hanteert een strafuitgangspunt van 200% voor verdachten van agressie en geweld tegen journalisten. Voor zover mogelijk wordt een lik-op-stukbeleid gehanteerd of wordt (super)snelrecht toegepast tenzij er tijdens het proces getuigen moeten worden gehoord of de zaak ingewikkeld is. Het Openbaar Ministerie houdt het slachtoffer en de werkgever zoveel mogelijk op de hoogte van hun positie tijdens het strafproces en de strafrechtelijke afhandeling van de zaak. Daarnaast zal het OM een actief communicatiebeleid voeren om successen in de aanpak naar buiten te brengen.

Het Openbaar Ministerie heeft zich gecommitteerd aan het volgende:

- Het Openbaar Ministerie geeft hoge prioriteit aan de vervolging van agressie en geweld tegen journalisten. Daarbij wordt bovendien zoveel mogelijk lik-op-stukbeleid toegepast.
- De vervolgingsbeslissing wordt door het Openbaar Ministerie met voortvarendheid genomen.

- Bij ernstige vormen van geweld worden bewijsbare zaken door het Openbaar Ministerie gedagvaard voor de rechter tenzij het opportuniteitsbeginsel tot een andere beslissing noopt. In die gevallen wordt de benadeelde door het OM geïnformeerd.
- Het Openbaar Ministerie zorgt voor eenduidige registratie van deze zaken.
- Dossiers betreffende agressie en geweld tegen journalisten worden ten behoeve van de herkenbaarheid geormerkt.
- Het OM verhoogt de strafeis bij agressie en geweld tegen journalisten. Een strafeis komt tot stand door weging van de ernst van het feit, de omstandigheden waaronder het delict is gepleegd, en de persoon van de verdachte. Als een slachtoffer bij de uitoefening van zijn beroep te maken krijgt met agressie en geweld, wordt de ernst van het feit als 200% zwaarder beoordeeld. De officier weegt daarnaast ook de overige omstandigheden van het delict en de verdachte.
- Het Openbaar Ministerie informeert de benadeelde optimaal en ondersteunt het verhalen van de schade op de dader. Het slachtoffer wordt desgewenst op de hoogte gehouden van de strafzaak.
- In geval van een OM-afdoening wordt bij schade in beginsel een voorwaarde opgelegd, te weten betaling van het schadebedrag.
- Het Openbaar Ministerie brengt in afstemming met de politie persberichten uit over veroordelingen van verdachten van agressie en geweld tegen journalisten.

PersVeilig

PersVeilig is het initiatief van de stuurgroep *Agressie en geweld tegen journalisten*, bestaande uit de politie, het Openbaar Ministerie, het Genootschap van Hoofdredacteurs en de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ). PersVeilig onderhoudt de website <https://persveilig.nl/>. PersVeilig is 24/7 voor werkgevers en werknemers in de mediasector bereikbaar voor vragen en hulp met betrekking tot agressie en geweld tegen journalisten. Door korte lijnen met de politie en het Openbaar Ministerie kan snel ingeschat worden of – in geval van twijfel – er aangifte gedaan moet/kan worden. PersVeilig heeft een adviserende en ondersteunende rol. De werkgevers zijn en blijven primair verantwoordelijk. In het geval van freelancers zonder opdrachtgever kan PersVeilig faciliterend optreden al dan niet in samenwerking met de NVJ. Per casus wordt bekeken wat PersVeilig voor de betrokken journalist kan doen.

Daarnaast is PersVeilig een meldpunt om in kaart te brengen hoe het staat met agressie en geweld tegen journalisten. Dit is van belang omdat het een moeilijke tijd is voor journalisten. Door de bevindingen van PersVeilig kan het veiligheidsbeleid in dit plan bijgesteld worden.

Protocol PersVeilig vastgesteld te Amsterdam, 4 november 2019

Namens het Genootschap van Hoofdredacteurs,
Marcel Gelauff, voorzitter

Namens de Nederlandse Vereniging van Journalisten,
Thomas Bruning, algemeen secretaris

Namens het Openbaar Ministerie,
PG mr. G. van der Burg, voorzitter van het College

Namens de Politie,
Erik Akerboom, Korpschef

C Organisatiemodel PersVeilig

aansturing en taakverdeling

De Stuurgroep, met vertegenwoordiging uit OM, Politie, Genootschap van Hoofdredacteuren en Nederlandse Vereniging van Journalisten, stuurt op hoofdlijnen, en komt circa 4 keer per jaar bij elkaar. De vergaderingen worden voorbereid door de projectleider en de algemeen secretaris van de NVJ, die als voorzitter van de stuurgroep optreedt.

De NVJ voert het project uit, vraagt de financiering aan, en zorgt voor een financiële en inhoudelijke verantwoording. PersVeilig is voor iedere journalist in Nederland; lidmaatschap van de NVJ speelt geen enkele rol.

Binnen de lijnorganisatie van de NVJ valt de projectleider onder de algemeen secretaris. De algemeen secretaris is, met de projectleider, verantwoordelijk voor de inzet van NVJ-medewerkers bij het uitvoeren van het jaarplan PersVeilig. De projectleider is niet bevoegd zelfstandig inzet te claimen van medewerkers van de NVJ-werkorganisatie. In alle gevallen is er afstemming tussen projectleider, directie en afdelingshoofden.

omvang personele formatie

De projectleider is in dienst van de NOS en is voor 28 uur per week bij de NVJ gedetacheerd voor PersVeilig. Vanuit die rol maakt hij ook deel uit van het weerbaarheidsproject van de NCTV 'Brede aanpak beroepsgroepen'.

De vaste formatie van PersVeilig bestaat uit:

- Projectleider (28 uur/week);
- Programmamedewerker (vanaf 1 januari 2024: 24 uur/week);
- Medewerker Communicatie en werving (32 uur/week).

Daarnaast is er structurele inzet vanuit de volgende disciplines van de NVJ-werkorganisatie:

- Directie, belangenbehartiging: o.a. stuurgroep, aansturing projectleiding, directe ondersteuning journalisten (o.a. meldpunt), organisatie, verantwoordingen (15 uur/week)
- Educatieve activiteiten, kennisoverdracht: o.a. organisatie cursussen, workshops, webinars; ontwikkeling cursusaanbod; bijeenkomsten, onderzoek (NVJ Academy; 18 uur/week)
- Ondersteunende diensten: IT/Web, Financiën/projectcontrolling 7 uur/week.

In totaal is de structurele inzet op weekbasis, geleverd door 14 medewerkers (van wie er 13 op de loonlijst van de NVJ staan). Zij besteden in totaal 124 uur/week aan PersVeilig.

financiële organisatie

Baten en lasten van PersVeilig zijn geïntegreerd in de exploitatierekening van de NVJ. Voor PersVeilig gelden dezelfde regels qua procuratie als voor de NVJ. De projectleider is budgethouder, maar heeft voor uitgaven boven zijn mandaat de goedkeuring nodig van de algemeen secretaris.

positionering Flexibel Beschermingspakket Freelancers

In het kader van PersVeilig wordt ook het project Flexibel Beschermingspakket Freelancers uitgevoerd. Beoordeling van verzoeken en toekenning van middelen en diensten behoort tot het takenpakket van de *projectleider PersVeilig*.

Daarnaast zijn vanuit de werkorganisatie NVJ betrokken voor de uitvoering: Financiën/Controlling 1 uur/week; ledenadministratie 1 uur/week.

Na toekenning zijn er twee routes. Producten (als steekwerende vesten) worden door de journalist zelf gekocht en vervolgens bij PersVeilig (lees: de NVJ) gedeclareerd. Producten en diensten (zoals montage camera's en alarmknoppen) worden door de projectleider geregeld, waarna de factuur door de NVJ namens PersVeilig wordt voldaan. Zaken die betrekking hebben op afscherming van persoonsgegevens worden voor PersVeilig uitgevoerd door de afdeling ledenadministratie van de NVJ.

positionering Balie Persvrijheid

De Balie Persvrijheid opereert onder leiding van het *Hoofd Advocaten & Juristen* van de NVJ.

Vragen/zaken komen rechtstreeks bij de juridische afdeling of via het meldpunt PersVeilig binnen.

In de meeste gevallen worden de zaken behandeld door de advocaten en juristen van de NVJ. De ureninzet wordt geregistreerd, evenals de aard van de zaak en de dienstverlening. Incidenteel is sprake van opdrachtverstrekking aan externe juristen. De vergoeding wordt op het project Balie Persvrijheid geboekt en als zodanig verantwoord.

In 2021 was het aantal dossiers 234, met een totale ureninzet van onze advocaten en juristen van 569. In 2022 was het aantal dossiers (inclusief 10 procedures) 174, met een totale ureninzet van onze advocaten en juristen van 495.

D Tabellen bij hoofdstuk 3

D.1.1 Meldingen Meldpunt PersVeilig

meldingen

Tabel 1: Aantal meldingen bij PersVeilig (verdeeld naar soort incident; tot half november 2023)*

Soort incident	2020	2021	2022	2023	Totaal	%
<i>Bedreiging</i>	74	158	118	72	422	58%
<i>Fysiek geweld</i>	22	63	29	24	138	19%
<i>Seksueel geweld</i>	0	1	2	0	3	0%
<i>Discriminatie</i>	0	0	1	0	1	0%
<i>Stalking/lastig vallen, intimidatie</i>	10	13	10	36	69	10%
<i>Juridische dreiging</i>	1	0	2	6	9	1%
<i>Diefstal</i>	0	1	1	1	3	0%
<i>Vernieling</i>	8	0	2	2	12	2%
<i>Anders</i>	6	34	14	10	64	9%
<i>Niets ingevuld > zelf toegedeeld</i>	0	0	1	0	1	0%
Totaal	121	270	180	151	722	100%

*) Bron cijfers 2020 - 2022 (t/m sept): data PersVeilig d.d. oktober 2022, bewerking EUR. Bron cijfers 2022 (v.a. aug) - 2023: data PersVeilig d.d. 20-11-2023.

Tabel 2: Aantal meldingen naar wel / geen aangifte (tot half november 2023)

	2021	2022	2023	Totaal	%
<i>Aangifte</i>	64	34	28	126	21%
<i>Geen aangifte</i>	206	146	123	475	79%
Totaal	270	180	151	601	100%

Tabel 3: Aantal meldingen naar wel / geen hulpverzoek aan PersVeilig (tot half november 2023)

	2021	2022	2023	Totaal	%
<i>Hulp gevraagd</i>	47	49	54	150	25%
<i>Geen hulp</i>	223	131	97	451	75%
Totaal	270	180	151	601	100%

Tabel 4: Meldingen naar type dienstverband (tot half november 2023)

	2021	2022	2023	Totaal	% (excl. onbekend)
<i>Vast</i>	76	58	52	186	36%
<i>Freelance</i>	137	87	99	323	63%
<i>Onbekend</i>	57	35	0	92	0%
Totaal	270	180	151	601	100% (n=514)

opvolging meldingen: politie en justitie

Tabel 5: Totaal aantal aangiften vanuit politie verdeeld naar soort incident*

Incidenten	2020	2021	2022	Totaal	%
overige (eenvoudige) diefstal	0	1	0	1	1%
straatroof	0	0	2	2	1%
overige diefstallen met geweld	0	3	0	3	2%
vernieling van/aan auto	2	2	2	6	3%
vernieling overige objecten	7	4	0	11	6%
overige delicten openbare orde	0	2	1	3	2%
openlijke geweldpleging tegen personen	0	5	0	5	3%
brandstichting	1	1	1	3	2%
huisvredebreuk	0	1	0	1	1%
overige misdrijven tegen het openbaar gezag	0	1	0	1	1%
belediging	7	8	5	20	11%
bedreiging	21	27	25	73	42%
overige misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	0	2	0	2	1%
stalking	3	0	0	3	2%
(poging tot) doodslag/moord ⁴⁹	0	4	1	5	3%
eenvoudige mishandeling	11	8	8	27	15%
zware mishandeling	3	3	3	9	5%
Totaal	55	72	48	175	100%

*) Bron: data Politie d.d. 20-11-2023.

Tabel 6: Totaal aantal zaken bij het Openbaar Ministerie verdeeld naar wijze van afdoening*

Status	2020	2021	2022	Totaal	%
Nog beoordeeld worden	0	0	2	2	2%
Onvoorwaardelijk geseponeerd	8	15	5	28	29%
Voorwaardelijk geseponeerd	4	3	0	7	7%
OM-strafbeschikking	1	4	1	6	6%
OM-transactie	0	1	0	1	1%
Nog onder de rechter	1	3	1	5	5%
Schuldigverklaring met strafoplegging	14	20	4	38	40%
Schuldigverklaring zonder strafoplegging	0	1	0	1	1%
Ter terechtzitting gevoegd	1	0	0	1	1%
Ontslag van alle rechtsvervolgning	0	1	1	2	2%
Vrijgesproken	0	4	0	4	4%
Totaal	29	52	14	95	100%

*) Bron: Cijfermatig overzicht OM d.d. 7-02-2024.

⁴⁹ F540 staat voor de maatschappelijke klasse waaronder het gepleegde feit valt en waarbij een pogings-indicatie in de registratie vermeld kan worden. De poging wordt dan ook als strafrechtartikel (i.c. art 45/1) toegevoegd bij het bijbehorende artikel van het feit als de verdachte wordt ingezonden naar het Openbaar ministerie.

D.1.2 Cursussen en trainingen

Tabel 7: Aantal trainingen/cursussen georganiseerd door PersVeilig, verdeeld naar soort training

Soort training	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal	%
<i>Workshop PersVeilig</i>	0	0	5	7	4	16	7%
<i>Colleges PersVeilig voor studenten</i>	3	9	9	4	13	38	18%
<i>PersVeilig voor journalisten</i>	0	4	41	31	36	112	52%
<i>PersVeilig voor leidinggevenden</i>	0	1	3	12	3	19	9%
<i>Omgaan met confronterende beelden</i>	0	0	0	0	5	5	2%
<i>PersVeilig op social media</i>	0	0	2	7	6	15	7%
<i>PersVeilig online</i>	0	0	0	1	6	7	3%
<i>PersVeilig fotografen</i>	0	0	2	0	0	2	1%
<i>Overig</i>	0	0	2	0	0	2	1%
Totaal	3	14	64	62	73	216	100%

*) Bron: data PersVeilig d.d. 5-12-2023

Tabel 8: Maximale deelnemerscapaciteit trainingen/cursussen PersVeilig, verdeeld naar soort training

Soort training	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal	%
<i>Workshop PersVeilig</i>	0	0	80	70	42	192	8%
<i>Colleges PersVeilig voor studenten</i>	75	120	165	40	147	547	21%
<i>PersVeilig voor journalisten</i>	0	42	535	346	362	1.285	50%
<i>PersVeilig voor leidinggevenden</i>	0	10	30	135	30	205	8%
<i>Omgaan met confronterende beelden</i>	0	0	0	0	66	66	3%
<i>PersVeilig op social media</i>	0	0	30	75	62	167	7%
<i>PersVeilig online</i>	0	0	0	10	60	70	3%
<i>PersVeilig fotografen</i>	0	0	20	0	0	20	1%
<i>Overig</i>	0	0	20	0	0	20	1%
Totaal	75	172	860	676	769	2.552	100%

*) Bron: data PersVeilig d.d. 5-12-2023

D.1.3 Balie Persvrijheid

Tabel 9: Overzicht van het aantal spreekuren, zaken en procedures bij de Balie*

	2021	2022	2023	Totaal	Gem/jaar
Totaal spreekuren	152	116	100	368	123
Totaal zaken	82	48	48	178	59
Totaal procedures	0	10	7	17	6

Bron: NVJ

Tabel 10: Overzicht van het aantal spreekuren verdeeld naar rechtsgebieden bij de Balie

Rechtsgebieden	2021	2022	2023	Totaal	%
Wob-zaken	8	7	0	15	4%
Portretrecht	14	5	0	19	5%
Onrechtmatige publicatie	33	39	35	107	29%
Persvrijheid	79	61	51	191	52%
Strafrecht	18	4	6	28	8%
Overig	0	0	8	8	2%
Totaal	152	116	100	368	100%

Tabel 11: Overzicht van het aantal zaken verdeeld naar rechtsgebieden bij de Balie

Rechtsgebieden	2021	2022	2023	Totaal	%
Wob-zaken	8	3	0	11	6%
Portretrecht	4	0	0	4	2%
Onrechtmatige publicatie	13	15	14	42	24%
Persvrijheid	41	28	31	100	56%
Strafrecht	16	2	3	21	12%
Overig	0	0	0	0	0%
Totaal	82	48	48	178	100%

Tabel 12: Overzicht van rechtsgebieden bij de Balie, 2021-2023

Rechtsgebieden	Spreekuren	Zaken	Procedures	Totaal	%
Wob-zaken	15	11	0	26	5%
Portretrecht	19	4	0	23	4%
Onrechtmatige publicatie	107	42	6	155	28%
Persvrijheid	191	100	9	300	53%
Strafrecht	28	21	2	51	9%
Overig	8	0	0	8	1%
Totaal	368	178	17	563	100%

D.1.4 Flexibel Beschermingspakket Freelancers

Tabel 13: Aantal items bekostigd vanuit het Flexibel Beschermingspakket Freelancers*

<i>Item</i>	2021	2022	2023	Totaal	%
<i>Woning- of kantoorscan à 250 euro</i>	0	0	0	0	0%
<i>Camera's woon/werkadres</i>	6	10	5	21	16%
<i>Abonnement noodknop op woon/werkadres</i>	11	16	16	43	33%
<i>Registratie KvK</i>	0	17	31	48	37%
<i>Bodycam</i>	1	1	2	4	3%
<i>Steekwerend vest</i>	4	3	2	9	7%
<i>Baseballpet</i>	1	0	2	3	2%
<i>Leveren en monteren van divers hang- en sluitwerk</i>	1	2	0	3	2%
Totaal	24	49	58	131	100%

*) Bron: data PersVeilig

Tabel 14: Totale kosten Flexibel Beschermingspakket Freelancers (in euro's)*

<i>Item</i>	2021	2022	2023**
<i>Woning- of kantoorscan à 250 euro</i>	0	0	0
<i>Camera's woon/werkadres</i>	17.146	23.338	10.071
<i>Abonnement noodknop op woon/werkadres</i>	6.098	10.536	13.835
<i>Registratie KvK</i>	0	4.988	7.045
<i>Bodycam</i>	523	220	372
<i>Steekwerend vest</i>	4.304	4.105	1.972
<i>Baseballpet</i>	79	0	20
<i>Onvoorziene uitgaven</i>	240	508	14.520
<i>Leveren en monteren van divers hang- en sluitwerk</i>	3.940	17.381	0
<i>Loonkosten</i>	3.976	4.327	0
Totaal	32.330	61.076	47.835

*) Bron: data PersVeilig

***) op basis van begroting

E Itemlijst interviews journalisten

In elk interview zijn de van toepassing zijnde blokken aan de orde gekomen, afhankelijk van waarmee de geïnterviewde ervaring had (melding gedaan, training gevolgd, Balie Persvrijheid benaderd en/of beroep gedaan op het Flexibel Beschermingspakket Freelancers).

Introductie

Dank voor medewerking

Korte toelichting op het onderzoek

Doel van het interview

Toestemming vragen voor opname gesprek (inclusief transcriptie) ten behoeve van analyse

Toezegging vertrouwelijke behandeling: anonieme rapportage, vernietiging identificeerbare persoonsgegevens na afronding onderzoek.

Algemeen

Bekendheid PersVeilig

1. Hoe weet u van het bestaan van PersVeilig, via welk kanaal (kanalen)?
2. Hoe bent u op het idee gekomen een melding te doen bij het Meldpunt PersVeilig? (zelf, collega, werkgever, politie,)
3. Wat vindt u van het bestaan van PersVeilig? Is dit naar uw idee van belang en waarom wel/niet?

Bekendheid met onderdelen PersVeilig

4. In het kader van PersVeilig zijn verschillende initiatieven ontplooid. Van welke hebt u wel eens gehoord, of hebt u zelf mee te maken gehad?
Eerst zelf antwoord laten geven en daarna verschillende opties voorleggen.
(keuze: onbekend / van gehoord / zelf mee te maken gehad)
 - a) Collectieve norm (wanneer is sprake van overschrijding van grenzen van veiligheid)
 - b) Veiligheidsplan voor werkgevers en journalisten
 - c) Protocol voor politie en Openbaar Ministerie
 - d) Trainingen / cursussen (bij NVJ of binnen een bedrijf)
 - e) Trainingsonderdeel binnen opleiding journalistiek
 - f) Website PersVeilig
 - g) Balie PersVeilig (juridische hulp)
 - h) Flexibel Beschermingspakket Freelancers (beschermingsmiddelen voor dreigende situaties, bv. bodycam)
 - i) ... spontaan genoemde andere initiatieven (al dan niet kloppend)

[NB. Op deze antwoorden baseren welke onderdelen worden uitgevraagd]

Meldpunt en website PersVeilig

U hebt een melding van een incident gedaan bij het Meldpunt PersVeilig.

Kenmerken melding

5. Waarover had u een melding gedaan, wat was er aan de hand?
6. Wie heeft melding gedaan: journalist / werkgever / opdrachtgever?

Indien journalist:

7. Ook besproken met werkgever (vast) of opdrachtgever (freelance)?
8. *Zo niet*: Waarom niet? Knelpunten / niet aan gedacht / niet mogelijk (geen vaste relatie)?
9. *Zo ja*: waarom zelf gemeld en niet melding door werkgever / opdrachtgever?

Checks (vooraf bekend): datum melding; datum incident; vast / freelance; soort incident (lijst); aangifte politie?; hulp PersVeilig gevraagd?

10. Hebt u eenmaal een melding bij het Meldpunt PersVeilig gedaan of vaker? Hoe vaak?
11. Hebt u eenmaal te maken gehad met een incident van agressie of dreiging?
12. *Indien vaker*: wat heeft gemaakt dat u dit incident heeft gemeld bij het Meldpunt PersVeilig? En waarom de andere incidenten niet?

Communicatie

13. Hoe hebt u het contact met PersVeilig ervaren? (goed/slecht)
14. Kreeg u snel een reactie?
15. Was het soort reactie dat u verwachtte? *Zo niet*: wat was anders dan u verwachtte?
16. Boven verwachting (graag toelichten) of beneden verwachting (graag toelichten)?
17. Is er vervolcontact geweest? *Zo ja*: waarover en hoe verliep dat?

18. Vindt de informatie op de website PersVeilig duidelijk, hebt u er kunnen vinden wat u zocht (rondom de melding of op andere momenten)?
19. *Zo niet*: ontbreekt er informatie die wel had verwacht op de website? Welke soort informatie ontbreekt er?
20. Is de informatie wel aanwezig, maar vindt u die moeilijk vindbaar?

Ondersteuning

21. Hebt u na uw melding hulp gekregen van PersVeilig?
22. *Zo niet*: waarom niet?
23. *Zo ja*: waaruit bestond de hulp?
24. Vond u de hulp adequaat? Was het naar verwachting?
25. *Zo niet*: wat had u verwacht en wat had anders / beter gekund?

Effect

26. Heeft uw melding bij het Meldpunt PersVeilig – naar uw idee – effect gehad, voor:
 - a) de dader(s) (straf of anderszins)
 - b) de werksituatie, maatregelen op het werk, houding werkgever / opdrachtgever
 - c) uzelf, bv: gesteund voelen, daadwerkelijke concrete steun gekregen, bewustzijn vergroot, preventie voor toekomstige situaties, meer kennis over situaties van agressie of dreiging,
 - d) handelen politie bij aangifte/melding of anderszins,
 - e) handelen Openbaar Ministerie bij afhandeling aangifte
 - f) de samenleving, namelijk ...
 - g)

Trainingen en cursussen

Gebruik training(en)

27. Hebt u deelgenomen aan een of meer trainingen van PersVeilig?
28. Waarom wel/niet? (bv. wel: werkgever/opleiding bood training aan, werkgever draagt bij in kosten en/of tijd, verwacht nut); (bv. niet: onbekendheid met trainingen, tijdsinvestering, kosten, verwacht nut beperkt)

Indien werkgever/opdrachtgever:

29. Hebt u in company-trainingen georganiseerd? Waarom wel/niet?
30. Hebt u werknemers/opdrachtnemers gefaciliteerd deel te nemen aan een training? Waarom wel/niet?

Indien wel deelname aan trainingen:

31. Welke training(en)? *[lijst erbij houden]*
 - a) Training PersVeilig voor journalisten, incompany
 - b) Training PersVeilig voor journalisten, NVJ Academy
 - c) Training PersVeilig voor leidinggevenden
 - d) Training PersVeilig online
 - e) Training PersVeilig op social media
 - f) Training PersVeilig Omgaan met confronterende beelden
 - g) PersVeilig correspondentendagen
 - h) PersVeilig Crisis Management Team training
 - i) Interactieve online training PersVeilig

 - j) Workshop PersVeilig voor studenten
 - k) Videotraining PersVeilig voor eerstejaarsstudenten
 - l) PersVeilig workshop studiedag docenten

Communicatie

32. Hoe was u op de hoogte van de training(en), via welk kanaal/kanalen?
33. Kon u zich er gemakkelijk voor aanmelden of hebt u drempels ervaren (bv. wachtlijst, kosten, andere voorwaarden)?

Aanbod

34. Bent u op de hoogte van het aanbod aan trainingen van PersVeilig? *[lijst erbij houden]*
 - a) Training PersVeilig voor journalisten, incompany
 - b) Training PersVeilig voor journalisten, NVJ Academy
 - c) Training PersVeilig voor leidinggevenden
 - d) Training PersVeilig online
 - e) Training PersVeilig op social media
 - f) Training PersVeilig Omgaan met confronterende beelden
 - g) PersVeilig correspondentendagen
 - h) PersVeilig Crisis Management Team training
 - i) Interactieve online training PersVeilig

 - j) Workshop PersVeilig voor studenten
 - k) Videotraining PersVeilig voor eerstejaarsstudenten
 - l) PersVeilig workshop studiedag docenten

Uitvoering en effect

35. Wat vindt u van de inhoud van de training(en) die u hebt gevolgd? Was die behulpzaam om beter bestand te zijn tegen agressie en bedreiging? Waarom wel/niet?
36. Wat zou hieraan kunnen worden verbeterd? Wat miste u eventueel?
37. Zou u de training(en) aanraden aan collega's? Waarom wel/niet?
38. Wat vindt u van de praktische wijze waarop de training is gegeven? Wat waren pluspunten en wat zou beter kunnen?
39. Mist u trainingen in het trainingsaanbod?

Balie PersVrijheid

Gebruik Balie

40. Bent u op de hoogte van het bestaan van de ‘Balie Persvrijheid’, die juridisch advies of rechtshulp aan journalisten geeft, vóór of na een publicatie?
41. Hebt u de Balie PersVrijheid wel eens benaderd, telefonisch of via e-mail? Waarom wel/niet? (incl. niet nodig gehad)
42. *Zo ja*: wat was de reden dat u de Balie benaderde?

Communicatie

43. *Zo ja*: Was de Balie goed bereikbaar? Kreeg u snel antwoord?

Uitvoering

44. Is uw vraag goed beantwoord? Graag toelichting.
45. Was er daarna vervolcontact of bleef het bij eenmalig contact?

46. Hebt u juridisch advies gekregen van de Balie PersVrijheid?
47. *Zo ja*: was dat vóór of na publicatie?

48. Hebt u concrete rechtshulp gekregen van de Balie PersVrijheid?
49. *Zo ja*: was dat vóór of na publicatie?

50. Vindt u dat u goed geholpen bent door de Balie, d.w.z. dat u de juridische ondersteuning hebt gekregen die u ook had verwacht? Waarom wel/niet?
51. Hebt u suggesties voor eventuele verbetering van de dienstverlening door de Balie?

Effect

52. *Indien juridisch advies*: hebt u daadwerkelijk baat gehad bij het juridisch advies? Graag toelichten.
53. Heeft dit geholpen agressie of bedreiging te voorkomen / Heeft het concreet geholpen reeds geuite agressie of bedreiging juridisch aan te pakken?

54. *Indien rechtshulp*: hebt u daadwerkelijk baat gehad bij de rechtshulp? Graag toelichten.
55. Heeft het concreet geholpen reeds geuite agressie of bedreiging juridisch aan te pakken?

Flexibel Beschermingspakket Freelancers (FBF) (Alleen vragen aan freelancers)

Gebruik FBF

56. Bent u op de hoogte van het bestaan van het ‘Flexibel Beschermingspakket Freelancers’, waaruit beschermende middelen en bescherming in de privésituatie kunnen worden aangevraagd?
57. Hebt u wel eens geïnformeerd naar de mogelijkheden van het FBF, zich erop georiënteerd? Waarom wel/niet? (incl.: niet nodig)
58. Hebt u een aanvraag gedaan voor gebruik van een artikel of dienst uit het FBF? *Zo ja*: Wat hebt u aangevraagd?
59. Wat vindt u van het FBF? Redenen om het niet te gebruiken?

Communicatie

60. Verliep het vragen van informatie soepel? Graag toelichten, eventuele knelpunten (vindbaarheid informatie, snelheid, ...)
61. *Indien aanvraag beschermingsmiddel*: verliep het doen van de aanvraag soepel? Graag toelichten, eventuele knelpunten (snelheid, voorwaarden, e.d.)

Uitvoering

62. Is de aanvraag toegekend? Ja/nee/gedeeltelijk (toelichten)
63. *Zo niet*: is u duidelijk gemaakt waarom de aanvraag niet is toegekend? Wat was de reden? Vindt u dat een terechte reden?
64. *Zo ja*: hebt u de aangevraagde artikelen tijdig ontvangen, was het volgens verwachting?

Effect

Indien daadwerkelijk beschermingsmiddelen ontvangen:

65. Hebt u daadwerkelijk baat gehad bij deze beschermingsmiddelen? Graag toelichten: hebben deze een preventieve werking, begeeft u zich daardoor eerder dan voorheen in (mogelijk) agressieve of dreigende situaties, hebben ze daadwerkelijke bescherming geboden bij geuite agressie,?
66. *Indien geen beschermingsmiddelen ontvangen:*
67. Hoe kijkt u aan tegen dit FBF: helpt het journalisten daadwerkelijk in (potentieel) agressieve situaties? Draagt het bij aan de versterking van de positie van journalisten tegen geweld en bedreiging?
68. Vindt u de samenstelling van het FBF (de in het pakket opgenomen beschermingsmiddelen) adequaat? Of vindt u dat er beschermingsmiddelen ontbreken?
69. Hebt u als freelancer nog aanvullende ondersteuning nodig om u te beschermen tegen agressie en bedreiging waarin PersVeilig een rol zou kunnen spelen?

Afronding

70. Zijn er nog dingen die we niet hebben besproken die u zou willen meegeven voor onze evaluatie van PersVeilig?

Veel dank voor uw medewerking.